

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXII, broj 3

19. siječnja 2012.

cijena 100 Ft

Zbirka pjesama Josipa Gujaša Đuretina „Iz pozadine” predstavljena 15. prosinca u Martincima; predstavljači: Silvestar Balić, urednik, Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, i sveučilišni profesor Ernest Barić

Foto: Branka Pavić Blažetin

 Baština, prilog
Hrvatskoga glasnika
1-IV. Josip Gujaš
Đuretin
(1936-1976)

Komentar

Opustiti se i uživati!

Prošloga vikenda stupili smo u glasni uvod mesopusnoga vrimenta. U Koljnofu veljek s dvimi bali smo se uplovili u mesopusnu balsku sezonu. Iz Grobnika je došao cijeli autobus feštarov i jur od ranoga petka su začeli slaviti u restoranu Levandi s bubnji, gitarom i pjesmom ponovo spravišće. Uvečer su najpr zamete i maškare i u kulturnom domu se je odvijala zabava sve do bijeloga svitanja, a mogli smo samo glavu hitati od live do prave strane, kako je žilava ova mladina, jer pravoda drugi dan u restoranu Tercia je nastavljeno mulatovanje. Konačno se je domom doselio iz Šoprona Hrvatski bal Koljnofskoga hrvatskoga društva i, vidi čudo, pravoda su većimi došli i do jutra se zabavljali na, negda-negda, još i uskoj tančoškoj placi. Bal kot bal, pozvao je Hrvate iz svih krajev Gradišća, a najveć je bilo Hrvatov, morebit i ne slučajno, iz matične zemlje, pokidob Koljnofci tamo raspoložu najbrojnimi vezami, poznanstvi, prijateljstvi. To bi mogli reći da je to bilo i veliki sastanak Hrvatov iz Grobnika, Bjelovara, Buševca, Našica, Kiseljaka, Imotskoga, Zagvozda u zaistinu opuštenoj atmosferi. Lipo je viditi na kupu ljude ki na tren uspiju zabiti na duge i državni zajam od IMF-a, ki se moru zdignuti iznad misli ke nas znaju stiskati u svezi s krizom, malom plaćom, ogromnom režijom, jako skupim benzinom, novim ustavom, pokvarenosti političarov, iznad šuškanja kalendara Majov o kraju svita koncem ovoga ljeta, o zatvaranju hrvatskih generalov, o problematiki pristupa Hrvatske u Europsku Uniju pred referendumom, o mjesnom blebetanju gdo, koga je i kako prevario. Svi naši hrvatski bali su zvanaredne prilike i za sastanak starih poznanikov, prijateljev i za upoznavanje novih ljudi s kimi nas more vezati naš skupni jezik. Dobro je negda-negda zastati, odahnuti se od svaki-dašnjih brigov i napuniti baterije i na ovakovi fešta, kade je ukusna vičera, lipo obličeni, veseli ljudi, a ne fali ni diskusija – koliko nam dopuščaju decibeli muzičkoga sastava – a da ne izostavimo iz nabranjanja i gibanje, valcer, tango i kolo, koje posebno dobro spade našim suvišnim kilogramom, mišićem i nauči nas i nasmijati se jedan na drugoga. Imamo još vrimenta, a i mjesta, posebno u našem Gradišću, početo od Bika, Beča, Unde, Kisega, Hrvatskoga Židana, Petrovoga Sela, Umoka, Bizonje, Kemlje, Sambotela, kade ćemo još u naredni tajedni moći i zaplesati i zasmijati i najti se, a naravno i opustiti se i uživati u društvu najmilijih, dobrih ljudi ter tovarušev.

-Tiho-

„Glasnikov tjedan“

Ovih dana građani Hrvatske u Hrvatskoj i svijetu, pa i mi Hrvati u Mađarskoj, u iščekivanju smo rezultata nastupajućeg referenduma, 22. siječnja je referendum za pristupanje Hrvatske u punopravno članstvo Europske Unije. Ne znam kako na glasače utječe smanjenje rejtinga članicama eurozone koji izaziva oštar pad tečaja eura, grčka i španjolska kriza, događanja u Mađarskoj, strah od širenja dužničke krize...

U predvečerje spomenutoga referenduma Republika Hrvatska proslavila je 20. obljetnicu međunarodnog priznanja. Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović kazao je kako dan međunarodnog priznanja Republike Hrvatske predstavlja i simboličan čin hrvatskog prihvaćanja europskih vrijednosti, koji je kulminirao zaključivanjem pregovora s EU izražavajući nadu da će hrvatski građani postignuta dostignuća u prihvaćanju europskih vrijednosti prepoznati i na nedjeljnom referendumu, te naglasio da se 22. siječnja ne odlučuje samo je li nam dobro nego želimo li u budućnosti bolju Hrvatsku i sigurniju budućnost za našu djecu.

Politika se slaže kako unatoč krizi, i novčanoj i moralnoj, Hrvatskoj je potreban pozitivan ishod referenduma, kako bi postala punopravnom članicom EU, na putu ostvarivanja napretka i dobrobiti. Hrvatski predsjednik Ivo Josipović objavio je na svom Facebook-profilu stavove na kojima temelji podršku hrvatskom članstvu u Europskoj Uniji, te ponovio da se ulaskom u zajednicu europskih naroda ne gubi suverenitet te da je Unija po razini demokratskih sloboda i prava građana među vodećima u svijetu.

EU je zajednica svojom voljom udruženih ravnopravnih i suverenih

država i naroda, u Uniji svaka država u tijeku odlučivanja ima suveren i ravnopravni glas.

Europska je Unija zajednica vrijednosti, a vladavina prava jedna je od temeljnih vrijednosti koja građanima u cijeloj EU pruža jednake šanse za uspjeh. Građani Europe slobodni su građani u svakom pogledu, imaju pravo na vlastito mišljenje i izgovorenu riječ, političko i vjersko opredjeljenje te njihovo slobodno iskazivanje.

EU je jedinstveno uređeno zajedničko tržište od 500 milijuna stanovnika.

Politika se slaže kako unatoč krizi, i novčanoj i moralnoj, Hrvatskoj je potreban pozitivan ishod referenduma, kako bi postala punopravnom članicom EU, na putu ostvarivanja napretka i dobrobiti. Hrvatski predsjednik Ivo Josipović objavio je na svom Facebook-profilu stavove na kojima temelji podršku hrvatskom članstvu u Europskoj Uniji, te ponovio da se ulaskom u zajednicu europskih naroda ne gubi suverenitet te da je Unija po razini demokratskih sloboda i prava građana među vodećima u svijetu.

Hrvatskoj kao novoj članici bit će na raspolaganju znatna sredstva iz EU fondova za razvoj gospodarstva.

Hrvatski će postati službeni jezik zajednice, ističe Josipović dodajući kako u Uniji ne postoji zajednička kulturna politika, ali postoje fondovi i programi koji podržavaju čuvanje nacionalne kulture i njezinu afirmaciju u zajednici. EU potiče razvoj nacionalnih obrazovnih sistema i znanosti, a kroz financiranje mnogobrojnih obrazovnih programa i razmjene studenata stvara prostor za mladu generaciju otvorenu novim znanjima, tehnologijama i vještinama, sposobnu da se nosi s izazovima budućnosti, navodi na svojoj Facebook-stranici hrvatski predsjednik.

Ripremila: B. P. B.

Referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji

Državni referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji održat će se u nedjelju, 22. siječnja 2012. godine, od 07.00 do 19.00 sati. Glasači su dužni ponijeti valjanu identifikacijsku ispravu, u prvom redu hrvatsku putovnicu ili osobnu iskaznicu.

Glasači koji namjeravaju glasovati u inozemstvu, a u hrvatskim ispravama im kao adresa prebivališta nije navedena domicilna zemlja (npr. imaju adresu u Hrvatskoj), dužni su se bili prethodno registrirati, i to najkasnije do subote, 7. siječnja 2012. Glasači koji se nisu prethodno registrirali, a bili su dužni to učiniti, neće moći ostvariti svoje glasačko pravo u zemlji u kojoj borave, nego samo prema mjestu upisa u birački popis.

Gradsko odličje Hrvatskomu narodnosnom kružoku Općeprosvjernog središta na Vancagi u Baji

Već po tradiciji, u okviru svečane sjednice Gradskog vijeća, održane povodom 315. obljetnice grada Baje (24. prosinca 1696. godine) 17. prosinca 2011. godine u vijećnici i ujedno svečanoj dvorani Gradske kuće uručena su gradska odličja, među njima i Odličje za manjine grada Baje koje je ove godine dodijeljeno Hrvatskomu narodnosnom kružoku Vancaškog općeprosvjernog središta. Nakon svečanoga govora u kojem se osvrnuo na vrednovanje prošlogodišnjeg rada, gradonačelnik Róbert Zsigó nagrađenima je uručio odličja, među njima i Hrvatskomu narodnosnom kružoku koje je preuzela voditeljica Jutka Poljak Csicsor, u pratnji dvoje članova kružoka u izvornoj bunjevačkoj nošnji.

Kako je tom prigodom istaknuto, narodnosna nastava hrvatskoga jezika u odgojno-obrazovnom radu Općeprosvjernoga središta na Vancagi zauzima središnje mjesto. U vrtiću u Templom ulici hrvatski se odgoj odvija u sve tri skupine, a od

271 učenika u osnovnoj školi, ove školske godine od 1. do 8. razreda 111 učenika uči hrvatski. Osim predmetne nastave hrvatskoga jezika, naglasak se stavlja na njegovanje bunjevačkohrvatskih običaja, na oživljavanje tradicija, te na dokumentiranje nekadašnjih narodnih običaja i jačanje samobitnosti. Tako je obnovljeno nekoliko starih običaja, među kojima se ističu priredbe poput Prela, Markova, Berbene zabave, Pučkog učilišta i Hrvatskog dana na kojima redovito nastupaju i članovi Hrvatskoga narodnosnog kružoka.

Kružok vodi učiteljica hrvatskoga jezika i nastavnica biologije Jutka Poljak Csicsor, podrijetlom iz Kačmara, koja od 1988. radi u toj ustanovi, i otpočetak vodi Hrvatski narodnosni kružok s dvije skupine, posebno za niže i za više razrede. Kružok se održava u okviru

Članovi hrvatskog kružoka redovito nastupaju na školskim priredbama

satnice, ponedjeljkom od 15 do 16.30 sati, u okviru kojega djeluje plesna skupina i pjevački zbor. Kako nam reče učiteljica Jutka Poljak Csicsor, u početku su imali 20–25 članova, a danas ih ima 53. Redovito nastupaju na školskim, gradskim i županijskim hrvatskim priredbama, natjecanjima i smotrama, na vancaškom i bajskom prelu, na vancaškoj berbenoj zabavi, na Antunovo i na brojnim drugima, a ostvarili su brojne uspjehe. Na Županijskom festivalu za djecu i mladež, na Županijskom susretu hrvatskih učenika u Bačinu i na Županijskom natjecanju u kazivanju stihova i proze u Baji, više su puta osvajali prva mjesta i druge zapažene rezultate. Stalnu pratnju daje im Orkestar «Čabar», a nošnje su im izradili vancaški umirovljenici, na čemu im i ovom prigodom zahvaljuju. Jednako tako zahvaljuju na potpori ravnatelju Josi Ostrogoncu, predsjednici Hrvatske manjinske samouprave i Bačkog ogranka SHM-a Angeli Šokac Marković, nadalje gradu Baji.

Osnivanjem Odličja za manjine grada Baje, Gradsko vijeće priznaje zasluge pojedincima i zajednicama koji su se istaknuli u njegovanju kulture i običaja, zastupanju interesa, uspostavljanju i gajenju prijateljske suradnje s matičnom zemljom na dugoročnome planu i koji su svojim djelovanjem i životom, životnim djelom širili, i šire, dobar glas grada. Hrvatskomu narodnosnom kružoku Vancaškog općeprosvjernog središta dodijeljeno je odličje kao priznanje za istaknutu djelatnost i uspjeh u očuvanju i njegovanju hrvatskih tradicija na visokoj razini, te jačanju hrvatske nacionalne svijesti.

VARAŽDIN – Mješoviti pjevački zborovi iz Kaniže i Serdahela pripremaju se na nastup u Varaždinu. Pjevački su zborovi dobili poziv od rektora varaždinske katedrale Blaža Horvata da sudjeluju na misnome slavlju u Varaždinu. Blaž Horvat već godinama svesrdno pomaže u održavanju hrvatskih misa u Pomurju, svaka dva mjeseca predvodi misu na hrvatskom jeziku u Kaniži, Keresturu i Fičehazu. Pomurski će zborovi 22. siječnja u varaždinskoj katedrali pratiti misno slavlje i družiti se s tamošnjim vjernicima.

KERESTUR – Odlukom Hrvatske narodnosne samouprave Zalske županije i Društva Horvata kre Mure, i u 2012. g. priredit će se predsmotra Međimurske popevke. Njezin je Organizacijski odbor lani potaknuo priređivanje predsmotre i u našem Pomurju, smatrajući da kulturno nasljeđe Hrvata s lijeve obale Mure gotovo je istovjetno s Hrvatima s desne obale. Ocjenjivačko je povjerenstvo prošlogodišnju pomursku predsmotru ocijenilo izvrsnom i glede izvornosti i razine pjevanja. Predsmotra Međimurske popevke u Pomurju bit će posljednja u slijedu predsmotre i bit će priređena 25. veljače u Keresturu, a najbolji će izvođači biti izabrani za središnju smotru, koja se priređuje 2. lipnja 2012. u Nedelišću. Na smotru se mogu prijaviti pojedinci i pjevačke skupine od 16 članova od dobi dječjih vrtića pa do umirovljenika. Pjevači do 17 godine nastupaju u dječjoj kategoriji i budu li uspješni, dospjet će na dječju smotru koja se održava u Murskom Središću. Prijaviti se može samo s izvornom međimurskom ili pomurskom popijevkom.

BUDIMPEŠTA – Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i đački dom priređuje tradicionalnu svečanost predaje maturálnih vrpce. Priredba se održava 21. siječnja, s početkom u 17. sati, u predvorju škole. U sklopu svečanosti ove školske godine maturálna vrpce preuzet će dvanaest gimnazijalaca 12.a razreda i deset gimnazijalaca 12.b razreda, te razrednice Mirjana Karagić i Marija Petrić.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska narodnosna samouprava Male Pešte 24. veljače, s početkom u 18 sati, u domu kulture (Budimpešta XIX, Teleki utca 50) priređuje maskenbal; svirat će tukuljski sastav Prekovac. Ulaz je besplatan.

MOHAČ – U Čitaonici mohačkih Šokaca 20. siječnja priredit će se već tradicionalna plesačnica, od 20 sati svira Orkestar „Orašje”.

Voditeljica Jutka Poljak Csicsor i članice hrvatskog kružoka

S. B.

Foto: Antun Guban

Proslavljen Dan grada Osijeka

Dodijeljen je Pečat grada Osijeka Hrvatskoj školi „Miroslava Krleže“

Dana 2. prosinca 2011. g. proslavljen je Dan grada Osijeka, koji se obilježava 2. prosinca u spomen na dan kada su se 1786. godine ujedinile tri gradske cjeline: Donji grad, Gornji grad i Tvrđa u jednu općinu. Na svečanoj sjednici Gradskog vijeća održanoj u osječkom HNK-u, dodijeljena su i javna priznanja zaslužnim građanima, udrugama, ustanovama i tvrtkama, među njima i Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže u Pečuhu.

Pečat grada Osijeka pripao je Hrvatskoj školi „Miroslava Krleže“ za osobit doprinos zaštiti građana Osijeka za vrijeme Domovinskog rata. U obrazloženju nagrade stoji: Hrvatska škola Miroslava Krleže iz Pečuha (punim nazivom: Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krleže) započela je s radom 1952., a pohađaju je učenici ne samo hrvatske nacionalne manjine nego i mnogi koji su prepoznali njen kvalitetan rad. Škola je dala osobit doprinos razvoju međunarodnih i prijateljskih odnosa, ne samo s OŠ Vijenac iz Osijeka nego i između gradova Pečuha i Osijeka. Suradnja je započela još 1976., no od posebnog značenja je razdoblje 1991/92. Tijekom kojeg su mnogi učenici OŠ Vijenac, ali i grada Osijeka i šire okolice našli drugi dom i školu upravo u Hrvatskoj školi u Pečuhu (njih 438 u 1991., a tijekom 1992. g. 292 učenika još su uvijek boravila u pečuškoj Hrvatskoj školi). Ova je prijateljska škola, na čelu s tadašnjim direktorom Ivanom Guganom, uz potporu Ministarstva prosvjete Republike Mađarske, osigurala cjelokupnu obnovu ostakljenih dijelova OŠ Vijenac, koji su u potpunosti bili uništeni krajem 1991., a što je omogućilo normalan nastavak rada u školskoj 1992/93. g. Suradnja se nastavlja i na realizaciji zajedničkog projekta prekogranične suradnje Twinning s temom „Nacionalne vrednote u zajedničkoj Europi“, kao i u okviru projekta „Bonton“ te međunarodnog projekta „Drava – rijeka koja nas razdvaja i povezuje“, u koji se uključila i OŠ Bratov Polančičev iz Maribora. 2011. godine obilježena je 35 godina uspješne međunarodne suradnje i prijateljstva dviju škola kao i gradova Osijeka i Pečuha, te 20. godišnjica otkako je više stotina učenika iz grada Osijeka i šire okolice organizirano pohađalo nastavu u Hrvatskoj školi u Pečuhu, a dio njih bio i smješten u učeničkom domu u Pečuhu.

Zahvalnica Grada Osijeka za nesebičnu pomoć i osobit doprinos zaštiti građana Osijeka za vrijeme Domovinskog rata mađarskim prijateljima

Uz priznanje Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krleže, javno priznanje, Zahvalnicu Grada Osijeka za nesebičnu pomoć i osobit doprinos zaštiti građana Osijeka za vrijeme Domovinskog rata dobio je i gospodin István Ormai. István Ormai gradonačelnik je grada Nagyatáda, a za vrijeme Domovinskog rata u RH bio je ravnatelj Gimnazije „Ady Endre“ i upravo njegovom zaslugom smješteni su učenici i profesori Elektrometalskog školskog centra Osijek u najveći distributivni centar hrvatskih prognanika pored Nagyatáda, te su pohađali nastavu u njihovoj gimnaziji u poslijepodnevnom satima. Ekonomska i Građevinska škola boravile su nekoliko tjedana također u Taboru (ali su ubrzo premještene u Kaposvár), no jedino je bivša EMŠC Osijek do kraja ovdje i ostala (od 26. studenoga 1991. do 10. lipnja 1992.). Sve ratne trenutke ravnatelj i profesori Gimnazije podijelili su zajedno s osječkim učenicima i profesorima pomažući im na sve raspoložive načine. Prijateljska i kulturna suradnja nastavila se i nakon njihova povratka u Osijek.

Priznanje je dodijeljeno i dr. Borbála Ludvig Érfalvy Zahvalnica Grada Osijeka za nesebičnu pomoć i osobit doprinos zaštiti građana

Pečat grada Osijeka osječki gradonačelnik Krešimir Bubalo uručuje ravnateljju Hrvatske škole „Miroslav Krležu“ Gaboru Győrváriju

Osijeka za vrijeme Domovinskog rata. Dr. Borbála Ludvig Érfalvy, ravnateljica Ekonomske škole iz Kaposvára, inicirala je te, u dogovoru s gradonačelnikom i županom grada Kaposvára, omogućila prelazak učenika i dijela profesora osječke Ekonomske škole (3. prosinca 1991.) iz neadekvatnih uvjeta smještaja u gradu Nagyatádu u Kaposvár. Uza smještaj u Domu tekstilnih radnika, osigurala im je i prehranu u kuhinji Ekonomske škole kao i izvođenje nastave u istoj školi. Ove godine dvije škole proslavljaju 20. godišnjicu neprekinutog prijateljstva, a dr. Borbála Ludvig Érfalvy jedna je od najzaslužnijih osoba za tadašnju sigurnost osječke djece i sjajan primjer ljudske plemenitosti. Zahvalnica Grada Osijeka za nesebičnu pomoć i osobit doprinos zaštiti građana Osijeka za vrijeme Domovinskog rata dodijeljena je i László Rózsásu. Župnik László Rózsás za vrijeme Domovinskog rata pružio je nezamjenjivu duhovnu skrb osječkim učenicima u tuđini te im bio u punom smislu riječi domaćin i otac (pater), širom otvorivši vrata crkve. Svojim dušobrižništvom, blagošću i dobrotom ublažavao je stres u mladim dječjim dušama i ulijevao im nadu za povratak u Domovinu. Nedjeljama su se održavale svete mise na hrvatskom jeziku, a unutar župe je stvorena domaćinska atmosfera kako se osječki učenici i profesori ne bi osjećali strancima. U toj namjeri pozvao je svećenika i dvije časne sestre iz Hrvatske koji su im se obraćali na materinjem jeziku, no i sam je cijelo vrijeme dijelio s njima svakodnevne probleme.

Zahvalnica Grada Osijeka za nesebičnu pomoć i osobit doprinos zaštiti građana Osijeka za vrijeme Domovinskog rata dodijeljena je i Zoltán Ponikforu. Zoltán Ponikfor danas je umirovljeni ravnatelj Graditeljsko-stolarske srednje škole i Đačkog doma u Kaposváru. Za vrijeme Domovinskog rata u RH, na njegov poziv učenici i profesori Graditeljsko-geodetske škole iz Osijeka premješteni su iz mađarskog Nagyatáda u bolje radne i životne uvjete u Kaposvár, gdje su bili smješteni u dva učenička doma, a nastavu izvodili u Graditeljsko-stolarskoj srednjoj školi u Kaposváru (od 13. prosinca 1991. do 15. svibnja 1992.). Prijateljski odnosi između dviju škola nastavljani su kroza susrete učenika i nastavnika, sve do njegova umirovljenja 2009. godine.

Pijaristička gimnazija u Kaniži čeka učenike na hrvatski smjer

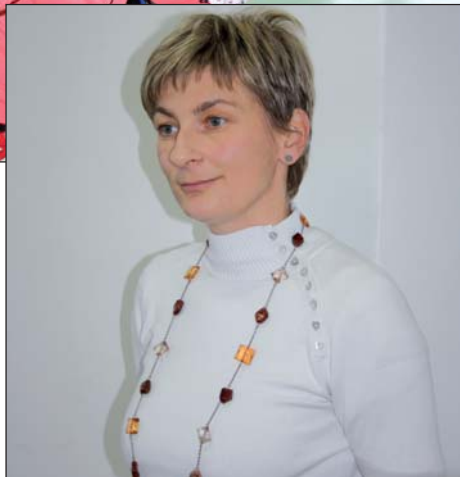
Pijaristička gimnazija u Kaniži od školske godine 2009/2010. pokrenula je podučavanje hrvatskoga jezika u tzv. nultom razredu kako bi se u Pomurju i u srednjem obrazovanju mogao učiti hrvatski jezik. Od te školske godine neprekidno se odvija podučavanje hrvatskoga jezika u nultom razredu, tjedno 15 sati, te nadalje u 10. i 12. razredu kao strani jezik, tjedno tri sata. Pijaristička škola svake godine priređuje tzv. otvoreni dan prilikom kojeg budući učenici dobivaju informacije o školi, mogu sudjelovati na nekom satu i zaviriti u metodu nastave.

Učenici nultog razreda u prvoj klupi, a iza možebitni budući učenici

Nastavnica Veronika Vuk Hanš

Nastavnica Gabrijele Čiček

U Pijarističkoj školi ukupno u tri razreda 18 učenika uči hrvatski jezik. Mali je to broj, ali se ustanova nadalje trudi da taj program, koji je započeo prije tri godine, neprekidno nastavlja. Poticateljica toga bila je doravnateljica Marija Kanižai, podrijetlom iz Serdahela, koja pokraj hrvatske granice smatra dobrim izborom učenje hrvatskoga jezika, no pomalo je razočarana zbog slabog interesa takve vrste učenja. Unatoč tomu što većina učenika iz hrvatskih osnovnih škola svoje školovanje nastavlja u Kaniži, malo djece izabere učenje hrvatskog jezika. Za godinu i pol će i Hrvatska postati članicom Europske Unije. Prema doravnateljčinom uvjerenju, oni mladi koji govore jezik obiju država imat će mnogo više mogućnosti u pronalaženju radnoga mjesta na tom području.

Učenici koji će se prijaviti u narečenu ustanovu, iduće školske godine mogu birati četverogodišnju ili petogodišnju gimnaziju. U okviru petogodišnje gimnazije učenici u nultom jezičnom razredu hrvatski jezik već mogu učiti intenzivno, tjedno 15 sati, zatim maturirati i nadalje nastaviti učenje jezika tjedno tri sata, a marljiviji na kraju škole maturirati i steći viši stupanj hrvatskoga jezika. Oni koji ne počinju u nultom razredu, u 11. razredu mogu birati hrvatski jezik kao drugi strani jezik i učiti ga dvije godine, tjedno tri sata, a na kraju maturirati ili polagati jezični ispit. Pijaristička škola očekuje učenike i iz drugih krajeva, naime raspolaže s đaćkim domom. Promidžbeni materijali su poslani i u hrvatske osnovne škole u Gradišće, međutim iz tih ustanova do sada nije bilo prijavljenih. Doravnateljica bi mogla zamisliti i to da se u

njihovu ustanovu na godinu dana upišu i oni učenici koji su izabrali drugu srednjoškolsku ustanovu u Kaniži, ali bi željeli usavršiti svoje znanje hrvatskoga jezika. Godinu dana pohađali bi taj nulti razred s programom učenja hrvatskoga jezika i nakon toga bi počeli deveti razred u onoj srednjoj odgojno-obrazovnoj ustanovi u koju su primljeni. Taj program nudi mogućnost za dobro usvajanje hrvatskoga jezika onima koji zbog inih razloga ne žele nastaviti školovanje u dvojezičnim gimnazijama u Budimpešti ili Pečuhu, no ipak bi voljeli imati državni ispit ili maturu iz hrvatskoga jezika.

Od ove školske godine nulti razred pohađa petoro mladih, tri učenice iz Serdahela, jedan iz Sumartona i jedna iz Ostrognje (Eszteregnye). Svi imaju predznanje hrvatskoga jezika, stoga uče iz udžbenika za pripremu državnog ispita srednjeg stupnja, a nastavnice dopunjuju dodatnom građom. Sati u nultom razredu raspoređeni su na saobraćaj (komunikaciju), gramatiku, razumijevanje teksta i na prevodenje. Slušanje 15 sati u roku pet dana za učenike je naporno, no nastavnici

to rješavaju tako da pripremaju mnogo križaljka, koriste se «pametnom pločom» i često vježbaju situacijske razgovore.

Učenje hrvatskoga jezika odvija se i u 10. razredu. Četvero njih uči jezik tjedno tri sata, oni su ove jeseni uspješno maturirali iz hrvatskog jezika, a sada nastavljaju učiti hrvatski jezik. U 12. razredu devetero uče hrvatski jezik kao strani jezik, tjedno tri sata; oni također mogu maturirati na kraju godine.

Veronika Vuk Hanš od ove školske godine predaje hrvatski jezik u Pijarističkoj gimnaziji. Smatra vrlo dobrim podučavanje jezika u Kaniži, naime ona je pohađala pečušku Hrvatsku gimnaziju i zna da je to mnogo veći trošak za roditelje, a mnogi učenici i ne žele otići daleko od svojih roditelja. Pijaristička škola pruža dobru mogućnost za usavršavanje hrvatskoga jezika, pogotovo je to vrijedno onim učenicima koji pohađaju osnovnu školu u Serdahelu ili Keresturu. Gđa Vuk nada se da će to iskoristiti mnogi, naime prema njezinu mišljenju za hrvatskim će jezikom biti potražnje ubuduće. Inače Pijaristička gimnazija u posljednje vrijeme sve se češće uključuje u programe hrvatske zajednice grada kako bi se učenici i na taj način upoznali s hrvatskom kulturom, te imali priliku vježbati hrvatski jezik.

Aleksandra Marković iz Ostrognje pohađa nulti razred iako je njezin otac Hrvat i dosta dobro govori hrvatski, kaže da joj je potrebno učenje gramatike. Ona se vrlo dobro osjeća u školi i izabrala je hrvatski smjer jer obožava Jadransko more i jednog dana bi voljela postati vodičem ili možda studirati u Hrvatskoj turizam.

Svi zainteresirani učenici mogu dobiti informacije o programu škole na web-stranici www.nk-piar.hu.

KUKINJ – U organizaciji Hrvatske samouprave sela Kukinja, i ove se godine, primjereno dugogodišnjoj tradiciji, ustrojava okupljanje kukinjskih vinogradara i njihovih prijatelja uz blagdan Vinkova. Bit će to 21. siječnja. Okupljanje je u ranim poslijepodnevima satima kod mjesnog doma kulture, odakle se kreće prema podrumu i vinogradu Ive Bošnjaka. Tamo se upriličuje ovogodišnji obred posvete vinograda. U 15.30 sati je misa na hrvatskom jeziku i blagoslov trsa u mjesnoj crkvi Svete Ane, a od 17 sati druženje uz dobru kapljicu i ukusne zalogaše.

PETROVO SELO – Kako nas je obavijestila režiserka petrovskog Igrokazačkoga društva Ana Škrapić-Timar, i naši igrokazači su začeli s probama jur prošli tjedan. Ljetos je izabrani šalni igrokaz, djelo Antona Hamika, preveden na hrvatski od dr. Štefana Geošića, s naslovom *Srce na pravom mjestu*. Komediju u tri čini će odigrati trinaest glumcev, a premijera je predviđena zadnje fašenjske nedilje, 19. februara, u nedilju.

KOLJNOF – Početo od ovoga ponedjeljka, dva tajejne dugo će potpomagati podučavanje hrvatskoga jezika u koljnofskoj Dvojezičnoj školi učiteljica iz partnerske škole Buševca, Dunja Filipović-Katulić. Hrvatska nastavica jur ljeta dugo dohadja u Gradišće s dicom, jako dobre veze ima sa svimi Koljnofci, štoveć i s Hrvatima prik granice. Koljnofska dica jur većputi su se učili jedan tajejne u dotičnoj hrvatskoj školi ter bili smješćeni kod domaćih familijov. Pedagoginju iz Buševca će na ovoj pomoćnoj funkciji za dva tajejne minjati kolega. Sva ta jezična potpora se odvija u projektu koljnofskih aktivistov ki bi svakako hteli spasiti hrvatski jezik za dicu i omladinu. Dovidob su u Koljnof dospili i tamo kraće-duže vrime podučavali jezični asistenti i asistentice iz Austrije, Zagreba, Kiseljaka, a Krešimir Matašin, ravnatelj Vukovinske škole (kamo pripada i buševčka škola), pravoda je rado dao zeleno svitlo za ov novi način kooperacije.

Dunja Filipović-Katulić
i Natalija Grubić

Mohački vrtić u Eötvösevoj ulici

Obilježena 30. obljetnica hrvatskog odgoja

Iako u Mohaču desetak godina nije bilo nastave hrvatskoga jezika, predškolski odgoj na hrvatskom jeziku već desetljećima djeluje neprekinuto. Tako je 30. rujna prošle godine prigodnom svečanošću proslavljena 30. obljetnica odgoja na hrvatskome jeziku. To je bio povod našem posjetu, a u svom uredu ljubazno nas je primila voditeljica vrtića s kojom smo razgovarali o važnom jubileju, ali i o radu i planovima vrtića.

Djeca hrvatske skupine; zdesna ravnateljica Katalin Kóra, prva do nje odgojiteljica Valerija Csincsák Heil i njezine suradnice

Kako nam uz ostalo reče Katalin Kóra, budući da je posljednjih godina unaprijeđeno njegovanje hrvatske kulture u Mohaču, u suradnji s Čitaonicom mohačkih Šokaca i Hrvatskom samoupravom već petu godinu zaredom pokušavaju izraditi jedinstven oblik odgojno-obrazovnog rada na hrvatskome jeziku. Kako bi ga podigli na razinu grada, nakon desetak godina prekida ujesen 2010. godine ponovno je uspješno pokrenuta nastava hrvatskoga jezika, a ove godine odgojno-obrazovni rad u Općeprosvjetoj središtu i osnovnoj umjetničkoj školi Istvána Széchenyia odvija se već u prvom i drugom razredu. Prema njezinim riječima, nije posrijedi samo jezik jedne narodnosne zajednice, nego odgoj i nastava na hrvatskome jeziku, što u Mohaču ima svoju budućnost. Zato su u posljednje četiri godine zajednički mnogo radili na tome da roditeljima ukažu na važnost učenja hrvatskoga jezika, da je uz kulturu za očuvanje samobitnosti potrebno i poznavanje hrvatskoga jezika. Stoga su zajednički postigli da se već drugu godinu zaredom odgoj na hrvatskome jeziku nadograđuje i nastavom u mjesnoj školi.

U okviru Općeprosvjetoj središta djeluje pet vrtića, a među njima i vrtić u Eötvösevoj ulici u kojem se odvija odgoj na njemačkom i hrvatskom jeziku. Vrtić u Eötvösevoj ulici trenutno pohađa 101 dijete, u

odnosu na 92 mjesta to je 120 postotna popunjenost, ali se očekuje povećanje i na 106 djece. U jednoj mješovitoj, uistinu hrvatskoj skupini, odgoj pohađa 30 djece, koja dvije godine obavljaju zadatak u uzlaznom sustavu. I u drugoj skupini imaju 7–8 djece koja sudjeluju u odgoju na hrvatskome jeziku.

Kako ističe voditeljica vrtića, učenje hrvatskoga jezika odvija se na visokoj razini, ne samo na zanimanjima nego tijekom cjelodnevnog boravka u vrtiću. Osim toga mnogo se pozornosti posvećuje upoznavanju i njegovanju tradicije, a o tome svjedoči i spomenuta obljetnica za koju je priređena prava mala etnografska izložba i starinskih predmeta i dječjih crteža, i to uz bogat kulturni program. Cilj im je bio da obilježavanjem ove važne obljetnice svoja nastojanja pokažu što širem krugu ljudi, stoga su organizirali gradsku priredbu u koju su uključili sve gradske vrtiće, i one okolnih naselja. Na raspisani natječaj likovnih ostvarenja na temu narodnosnog života, međusobnog razumijevanja i upoznavanja posebnosti, pristiglo je čak 65 dječjih crteža. Na priredbi se okupilo više stotina sudionika, roditelja, gostiju i uzvanika, a dvorana je bila dupke puna. Svojom nazočnošću priredbu su uveličali Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, čelnici gradske samouprave i mjesne hrvatske zajednice, s kojima uzorno surađuju.

Djecu smo zatekli za vrijeme igre, koja im je najdraža

Osim djece iz vrtića, u programu su nastupili i polaznici vrtića u proteklih 30 godina, danas odrasli, roditelji čija djeca pohađaju vrtić. Sudjelovali su učenici Széchenyieve osnovne škole koji pohađaju predmetnu nastavu hrvatskoga jezika, zatim tamburaši Józsefa Kovácsa Versendia, a dobili su potporu i Tamburaškog orkestra „Šokadija” te KUD-a „Zora”, među kojima je više nekadašnjih polaznika. Zajedničkim zalaganjem ostvaren je veličanstven gala program, koji će se dugo pamtili.

Hrvatsku skupinu pet godina vodi odgojiteljica Valerija Csincsák Heil, koja od 1996. radi u mohačkom vrtiću. Pošto je u Kečkemetu diplomirala kao narodnosna odgojiteljica na hrvatskom smjeru, odgojni rad započela je prije sedamnaest godina u rodnom Aljmašu u Bačkoj. Na moje zanimanje s kakvim znanjem jezika dolaze djeca u vrtić, reče mi da je to uistinu teško pitanje, jer vrlo malo je one djece koja i u obitelji govore hrvatski jezik, svega dvoje-troje iz cijele skupi-

ne. Ostali ga govore na razini stranog jezika, stoga u vrtiću nastoje kroz igru, svakodnevni dijalog unaprijediti jezično znanje. Ono što najviše vole to su pjesme i plesovi.

Ravnateljica se nada da će uskoro moći i povećati broj djece, a onda će trebati i više odgojiteljica, a već imaju u izgledu dvije koje se trenutno školuju, odnosno usavršavaju za narodnosnu odgojiteljicu. Ali se najviše raduje tomu, što već sada znaju, da će njih 8–9 iz velike skupine od iduće godine učenje hrvatskoga jezika nastaviti i u školi. Sigurno je dakle da će i dogodine biti pokrenut prvi razred u Széchenyievej školi.

S. B.

*Zgrada vrtića
u Eötvösevoj ulici*

PEČUH – U sklopu Dana mađarske kulture, 20. siječnja, s početkom u 17 sati, na pozornici u gradskoj četvrti Zsolnay nastupa KUD Tanac uz pratnju Orkestra Vizin.

SURDUKINJ – U organizaciji Kulturne udruge sela Surdukinja, u nizu hrvatsko-makedonsko-srpskih plesaćnica 21. siječnja, s početkom u 20 sati održava se treća plesaćnica u tamošnjem domu kulture. Plesove podučava Vesna Velin, a za glazbu se brine Orkestar Vizin.

BRNO – Od 12. do 15. siječnja 2012. godine u tome češkom gradu održan je „21. Regionalni Tour sajam, Brno 2012“, najveći sajam na području srednje Europe. Na sajmu su se između ostalih izlagača predstavili Turistička zajednica Zadarske županije, a u sklopu nje se predstavila i Turistička zajednica grada Paga, i to s promotivnim štandom na kojem su se mogle kušati paške slastice, a predstavljene su i domaći proizvodi grada i otoka Paga. Sajmu su pribivali ravnateljica paške Turističke zajednice Željka Miletić, predstavnik Turističke zajednice Zadarske županije Slavko Pernar i ravnatelj Pansiona „Zavičaj“ u Vlačićima Tibor Radić.

KUKINJ – U organizaciji Hrvatske samouprave sela Kukinja, 8. siječnja u mjesnoj crkvi Svete Ane u poslijepodnevni satima održana je hrvatska misa i koncert hrvatskih zborova. Misu je predvodio vlč. Franjo Pavleković, a koncertu su sudjelovali Mješoviti zbor iz Harkanja, Zbor iz Kozara, Omladinski zbor iz Mohača i Mješoviti zbor KUD-a Ladislav Matušek iz Kukinja.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava budimpeštanskog Erzsébetvárosa i ove godine organizira već tradicionalno putovanje na Riječki karneval. Na put, kazuju organizatori, kreće se 17. veljače, a kućama se vraća 19. veljače. U cijenu putovanja uključeni su putni troškovi, smještaj i prehrana. Kreće se 17. veljače u 12.30 sati s parkirališta budimpeštanskog HOŠIG-a. Smještaj je osiguran u Selcu, u tamošnjem Dječjem odmaralištu grada Karlovca. Sudjeluje se karnevalskoj povorci u Selcu, Novom Vinodolskom i Grizana te nedjeljnoj karnevalskoj povorci u Rijeci. Više informacija od Katice Benčik na telefonu 06 30 200 3919.

BUDIMPEŠTA – Sveta misa na hrvatskom jeziku u crkvi Svetog Mihovila, u budimpeštanskoj Vackoj ulici bit će 22. siječnja s početkom u 17 sati. Misu služi velečasni Arpad Horvat.

HARKANJ – U rimokatoličkoj je crkvi i ove godine tamošnja Hrvatska samouprava priredila misu na hrvatskom jeziku i prigodan koncert na blagdan Sveta tri kralja. Misu je služio župnik iz Župe Svetog Mihaela arhandedala iz Donjega Miholjca, a pjevao je Crkveni pjevački zbor iz iste župe.

Izvanredno djelo o hrvatsko-mađarskoj državnoj zajednici

Promotori knjige (slijeva): dr. Dinko Šokčević, prof. dr. Josip Vrbošić, prof. dr. Attila Badó i autor knjige dr. Ladislav Heka

Poslije uspješnog predstavlja u Segedinu i Subotici, u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti i Hrvatske manjinske samouprave V. okruga, 3. siječnja u budimpeštanskom Središtu za kulturu „Aranytíz”, uz mađarsko-hrvatski prijevod, prikazana je knjiga dr. Ladislava Heke naslova *Osam stoljeća hrvatsko-ugarske državne zajednice*, s posebnim osvrtom na Hrvatsko-ugarsku nagodbu. Na predstavljanju, među inima, nazočili su generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljana Pancirov, ravnatelj Instituta za povijest pri MTA, bivši predsjednik Mađarske akademije znanosti Ferenc Glatz, predsjednik Hrvatskog akademskog društva Slaven Bačić, predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac.

Mnogobrojnu publiku pozdravio je veleposlanik Republike Hrvatske Ivan Bandić, a o knjizi su govorili prof. dr. Attila Badó, pročelnik Instituta za poredbeno pravo Pravnog fakulteta u Segedinu, prof. dr. Josip Vrbošić, s pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, recenzent izdanja, i dr. Dinko Šokčević, sveučilišni docent, predstojnik Odsjeka za kroatistiku-slavistiku Instituta za slavistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, te autor knjige dr. Ladislav Heka. Govoreći o djelu, prof. Attila Badó istaknuo je da je u knjizi predstavljena pravna povijest institucija zajedničke države, a ovakva izdanja važna su za detaljnije upoznavanje susjeda i smanjivanje predrasuda.

Prof. Ivo Vrbošić govorio je o pravnim, zakonskim i ustavnopolitičkim odrednicama osamstoljetnog razdoblja. Kako reče, o paktovskom vremenu, jer je on zaista i počeo daleko poznatim dokumentom „Pacta conventa”. „Mnogi autori pišući o hrvatsko-ugarskoj zajednici, prilazili su toj temi s unaprijed

postavljenim rješenjima. Naš autor, zahvaljujući svome poliglotskom umijeću, ali i znanstvenoj objektivnosti, nije propustio navesti nijedan izvor koji ovoj temi preferira bilo hrvatsku bilo mađarsku „istinu”. Autor ih redom spominje ne libeći se o njima izreći svoj stav, koji na afirmativan način govori o Hrvatima i Mađarima”, naglasio je među inima g. Vrbošić.

Dr. Dinko Šokčević djelo je nazvao esencijom dosadašnjeg rada, publikacija Ladislava Heke te naglasio kako autor nije izbjegavao navesti ni „škakljiva” pitanja, odnosno da je pisao i o hrvatsko-ugarskim sukobima, primjerice o proljeću 1848. Koristeći se hrvatskim i mađarskim izvorima, prikazuje bit značenja sukoba s hrvatske i mađarske strane.

„U knjizi sam pokušao dati komparativnu analizu i prikaz državne zajednice kroz osam stoljeća Hrvatske i Ugarske, i to kako je vide Mađari i s druge strane Hrvati. Metodom pravne povijesti sačinio sam komparaciju instituta, kao što su sabor, županije, kralj i u njima nastojao pronaći zajedničke sastavnice, sa svim sličnostima i međusobnim razlikama”, rekao je među inima dr. Ladislav Heka. Spomenuta knjiga prikaz je osamstoljetne povijesti hrvatsko-ugarske državne zajednice, koja je svojom dugotrajnošću rijedak primjer suživota dvaju naroda. Ta zajednička državno-pravna povijest okončana je 1918. godine, kada je nastala Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, a Mađarska je pak Trianonskim mirovnim sporazumom ostala bez velikog dijela državnog teritorija.

Izdanje od 456 str. podijeljeno je na tri dijela, prvi opisuje povijest hrvatsko-ugarske države od početaka do sabora iz 1790. g., drugi dio nosi naslov Ugarsko-hrvatski javno-pravni prijedor, a treći dio, kako i naslov knjige navodi, Hrvatsko-ugarska nagodba te najvažniji državno-pravni akt Zakonski članak I. iz 1868. godine u Hrvatskoj i Zakonski članak 1868:XXX. u Ugarskoj, kojim su položeni pravni temelji državne zajednice.

Nakladnici su knjige segedinska Hrvatsko-mađarska kulturna udruga „András Dugonics”, subotički Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i subotičko Hrvatsko akademsko društvo, a izdavač je Bába és Társai Kft. u Segedinu. Djelo je ilustrirano crno-bijelim snimkama i zemljovidima te donosi naslove bogate literature. Još jedno hvalevrijedno izdanje koje trebate imati u svojoj kućnoj knjižnici.

k. g.

Čitanje „na našu”

Matica hrvatska Šopron, pod pokroviteljstvom Geze Völgyija ml., je pozvala sve zainteresirane na prvu javnu priredbu po osnivanju ove organizacije. Na

početku priredbe je predsjednik pozdravio nazočne i u nekoliko rečenica predstavio predavača, moliškoga Hrvata i koljnofskoga zeta Pasqualina Sabellu. Na početku svojega predavanja je govorio o svojem rodnom mjestu Kruču, ko se nalazi na teritoriju Molise, kade i dandanas živu potomki iseljenih Hrvatov. Iako postoju tragi slavenskoga naselja iz 13. stoljeća, današnje stanovništvo Kruča činu potomki Hrvatov ki su se doselili u 15. i 16. stoljeću iz doline Neretve bižući pred Turki. Sudionici su kroz slik otputovali u ovo malo mjesto, ko ima samo 745 stanovnikov po zadnjoj statistiki. Na kraju svojega razlaganja je profesor Sabella čitao iz romana Nicole Gliosce, a slušatelji su mogli povidati ča su razumili iz teksta „na našu”. Kako su javili organizatori, još ovoga ljeta kanu prirediti niz takovih predavanj u Koljnofu.

Ingrid Klemenšić
Foto: Petar Tyran

Trenutak za pjesmu

Luko Paljetak

Waiting-list

Napisao bih pjesmu, ona neće mene za svoga, ona sada traži nekoga tko će nešto puno veće moći joj dati za sve njene draži nego ja, jezik otmjeniji hoće nego je ovaj što joj lomi zube kao da jede kamen a ne voće iz vrta gdje se drugi lijepo ljube francuski, filmski, hoće bolji rating i tiraž, želi vidjet svijeta, poći na kružno putovanje, mlada ona je, ja sam još na istoj waiting listi, ovakav kakav jesam sada pisao bih je, ona neće: šteta!

Predbožično druženje hrvatskih umirovljenika i javna tribina Hrvatske manjinske samouprave XV. okruga

Na blagdan Svete Lucije okupili su se članovi Zajednice hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj, te zastupnici Hrvatske manjinske samouprave II, V. i XV. okruga kako bi zajednički proslavili predstojeće božićne blagdane. Skup je pozdravila predsjednica Zajednice Katarina Gubrinšić Takač te najavila da će se hrvatski umirovljenici i dogodne redovito sastajati. U ime Zajednice zahvalila je svima koji su tijekom godine potpomagali djelovanje Zajednice hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj, posebice ravnateljicu Croatiace Čabi Horvathu. Potom je stihove pjesnika Marka Dekića Bodojlaša naslova „Božićna“ čitao novinar Andrija Pavleković, a Oršolja Kuzma pjevala je međimurske pjesme. Gost druženja hrvatskih umirovljenika ovom je prigodom bio otac Vjenceslav Tot koji je govorio o svojem boravku u Svetoj Zemlji, o povijesti i vjeroispovijedima u Jeruzalemu. I nakon toga, po lantskoj tradiciji, zastupnici samouprave II. i V. okruga članovima Zajednice hrvatskih umirovljenika u Mađarskoj predali su svoje darove.

U sklopu druženja predsjednik Hrvatske manjinske samouprave XV. okruga Stjepan Kuzma izvijestio je o programima, djelovanju i financijskom stanju Samouprave za 2011. godinu. U proljeće, na teret prošlogodišnje pričuve, u iznosu od 30 tisuća forinti i potpore Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti od 27 tisuća forinti suorganizirali su zajednički koncert Puhačkog orkestra Donjeg Kraljevca iz Hrvatske i Puhačkog orkestra glazbene škole „Jenő Hubay“ iz XV. okruga. Zastupnici samouprave redovito su nazočili na programima samouprava u Budimpešti, i na osnovi potpisanog sporazuma o suradnji na sadržajima sumartonskog HMS-a i priredbama Donjega Kraljevca. No većinu programa ostvarit će tijekom iduće

godine jer dodijeljen iznos od 375 tisuća forinti putem raspisanog natječaja Samouprave XV. okruga za programe manjinskim samoupravama i iznos od 1.409.624 forinti za dodatnu državnu potporu za obavljanje zadaće mjesnih i područnih samouprava narodnosnih zajednica upućeni su tek pri kraju godine. Kako za naš tjednik predsjednik Kuzma reče, u tijeku su pregovori sa Samoupravom XV. okruga o preimenovanju Ulice Kistrókus u Ulicu grofa Karla Knezića, aradskog mučenika hrvatskog podrijetla, jer u spomenutom okrugu ulice među ostalom nose imena i aradskih mučenika. Druga je mogućnost pak postavljanje spomen-ploče Karlu Kneziću. Za vrijeme poklada planira se tradicionalni mohački pohod bušara u okrugu, a u Domu kulture „Csokonai“ nastup KUD-a Mohač. I, naravno, nastavak suradnje sa Sumartonom i Donjim Kraljcem.

Nakon javne tribine Hrvatska manjinska samouprava XV. okruga ugostila je nazočne večerom. Na stolovima su bila pečena svinjska rebra, kobasice i kuhano vino. Proslavili su se imendani i rođendani članova Zajednice. Uz ukusne zalogaје govorilo se tko će gdje proslaviti božićne blagdane.

k. g.

„Ispit savjesti” Roberta Kurbaše

Dana 4. siječnja u Hrvatskoj školi Miroslava Krleža slobodni kazališni umjetnik Robert Kurbaša izveo je gimnazijalcima škole autorsku monodramu „Ispit savjesti”, kolaž iz proznog opusa velikoga hrvatskog književnika Tina Ujevića. U predstavi Kurbaša postavlja niz univerzalnih pitanja o sazrijevanju, odnosu muškarca i žene, politici, ćudoređu, vjeri, prijateljstvu, ali i odgovore na izazove vlastite savjesti. Kurbaša je dramaturg, glumac i redatelj ove zanimljive predstave, premijerno izvedene 2009. g.

Iz povijesti Hrvatskoga glasnika

Podravski mozaik

O našem pretplatniku

*Jedini susret
s hrvatskom riječju*

Obitelj Tomašev, po svemu sudeći, jedini je i vjerni pretplatnik Hrvatskoga glasnika u čongradskom gradiću Hódmezővásárhelyu blizu Segedina. Međutim, odakle Hrvat u tom naselju?, upitao će se mnogi čitatelji našega lista koji Marina Tomaševa ne poznaju od djetinjstva kao autor ovih redaka. Kao i mnoge pripadnike naše manjine, Marina (28) iz malog «sokaka» koji u Santovu svi znaju kao «Tri pupka», već u četrnaestoj godini od zavičaja ga je «otrgnula» škola koja ga je najprije odvela u Szentlőrinc (Baranja) da bi kasnije završio Višu stočarsku školu u Vásárhelyu. I tako, što srećem što trbukom za kruhom, život ga je ovdje zaustavio. Za vrijeme studija upoznao je suprugu Andreju s kojom od 1988. živi u braku, a 1992. obitelj je dobila novog člana – Gorana. Iako je diplomirao stočarstvo, Marin već godinu dana kruh zarađuje kao djelatnik policije, školujući se za inspektora. Supruga je nastavnica u osnovnoj školi (...). Prvi put kad sam zatražio list na pošti, djelatnica mi je kazala da takav list ne postoji, dok sam je ja uvjeravao o suprotnom jer i prije toga sam ga kupovao na kiosku gdje mi je prodavačica govorila da sam ja jedini koji tražim Glasnik. Naime, ona je primala dva-tri primjerka svakog tjedna. Onda sam preko urednika iz Bačke došao do uplatnica koje sada redovito dobivam. Vrlo rado čitam list koji za mene znači i nešto više jer je moj jedini susret s hrvatskom riječju u čisto mađarskoj sredini.

Hrvatski glasnik, 4. srpnja 1996.

*U Hrvatskom klubu Augusta Šenoae
s Hrvatskim kalendarom 2012 u ruci*

Grobnik–Koljnof–Šopron

Čakavske katedre na prvom spajanju: „Neka živi, ča je naše!”

Ljeta dugo moremo sprohadjati napore koljnofskih aktivistov, zaduženikov, peljačev institucij, civilnih organizacij, kako su stali u službu spašavanja hrvatskoga jezika i identiteta. Predsjednik Društva Hrvati, dr. Franjo Pajrić sa svojim inicijativi, bogatimi kontakti u matičnoj zemlji, gazi na prvoj liniji, kako bi mogli čim vekši broj mladine obrnuti prema hrvatskoj glazbi, kulturi i ne nazadnje, pravoda, hrvatskom jeziku. Poznato je, kako su brojni jezični asistenti angažirani u koljnofskoj školi, dopeljani iz Austrije, potom iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, priredjeni su književni susreti s hrvatskimi pisci i pjesniki u ovom selu, svako ljeto se izdaje zbornik znanstvenih studijov regionalnoga karaktera ter je ova pokrajina postala takorekuć i centar hrvatskih pohoda brojnih posjetiteljev, ki su se upoznali s teškom sudbinom ovde živećih Hrvatov, a i zavolili ov kraj. Med njimi je jedan i mladi profesor Marin Relja, ki jur ljeta dugo oduševljeno istražuje gradišćanski govor i prik njega je i naš list obaviješćen o prvom spajanju Čakavskih katedrov u Koljnofu.

Od 15. do 18. decembra je u Koljnofu boravila velika grobnička delegacija na djelatnom posjetu, u koj su bili predstavnici grobničke Čakavske katedre, zastupnici Čakavskoga sabora, mnogi pedagogi, seoski peljači, znanstveniki, ki su došli s konkretnimi plani za suradnju, s nedavno utemeljenom Čakavskom katedrom u Šopronu. 16. decembra, u četvrtak su se uvečer u koljnofskom Domu kulture prvi put našli kotriži šopronske i grobničke Čakavske katedre. Šopronska Čakavska katedra s petnaest članov je još i dvakrat imala svoju osnivačku sjednicu, ali pred nekoliko tajednov je dobila službeno pismo o sudskoj registraciji. Predsjednik je Franjo Pajrić st., potpredsjednik dr. Franjo Pajrić ki je zapravo inicijator osnivanja ovoga društva, a tajnica je mlada studentica slavistike, Dora Grubić. Na ovoj prvoj zajedničkoj sjednici čuli smo mnogo zanimljivih stvari, uz ostalo i to da u okviru Čakavskoga sabora danas djeluje tri-deset katedrov na području Hrvatske, ke njeguju čakavščinu, a šopronska Čakavska katedra je dosad prva i jedina takova katedra u inozemstvu. Sama po sebi ova činjenica je ponukala dr. Franja Pajrića, ki je pozdravio sve nazočne, da naziva i ov sastanak povijesnim. Potom je njegov otac, predsjednik Katedre najprlje nabrajao dnevni red sjednice s predlogi za aktuelno ljeto, skupnimi priredbami i primanjem novih članov. Za pozdravnimi riči Vlaste Juretić, tajnice Čakavske katedre Grobnik i članice Upravnoga odbora Čakavskoga sabora, je i Vinko Škaron, potpredsjednik grobničke Čakavske katedre, srdačno pozdravio inicijativu domaćinov za utemeljenjem Katedre, a i sve diozimatelje prve skupne sjednice s timi riči da „mi ćemo vam pomoć, koliko nek budemo mogli“. Načelnik Općine Čavle, Željko Lambaša, je posebnom oduševljenošću govorio o započetoj suradnji s Koljnofom, a Franjo Grubić, poglavar dotičnoga sela, je ta dan sprijateljavanja ocijenio uspješnim ter zvanaredno važnim i zavolj posjetov i međusobnih dogovorov odgojiteljic i učiteljic dvih stran. Za kratkim uvodom je predsjednik šopronske Čakav-

Dio domaćinov i gostov na sjednici

ske katedre Franjo Pajrić st. predstavio programe za ovo ljeto koji će se začeti veljek ov tajedan s koljnofskim maskenbalom s gosti iz Grobnika i svirači. U februaru bi se koljnofska mladina aktivno priključila s vlašćom koreografijom ter s mjesnimi vinskimi običaji u veliki Riječki karneval. Zvana toga, cilj je Katedre da se još ovo ljeto obnavlja Marijin pilj, kojega je, kako smo to čuli od predsjednika, njegov dida postavio 1870. ljeta, na diku Blažene Dvice Marije. Tako će sve stroške obnavljanja kipa iznositi rodbina. U juniju će se prirediti veliki spomen-dan jubilarnim gradišćanskim školnikom. – *S početka ne smimo preveć programov si zetiti na hrbat, kad nima mo ki bi to financirao, ali kašnje morebit će nas potpirati i naša općina, a i Hrvatska manjinska samouprava* – je izrazio svoje ufanje predsjednik ki je početkom 1990-ih ljet, onda još kot direktor koljnofske škole, dopeljao grupu školarov na Hrvatsko primorje. Gosti su dopunili listu s mogućimi skupnimi programi, prvenstveno za školsku dicu i mladinu: s nastupom na dičjem pjevačkom festi-

valu Kvarnerić i Festivalu Grobnička skala, diozimanjem na školskom naticanju, s pisanjem sastava i pjesmic na domaćem razgovor-

Dr. Herbert Gassner, gradišćanski pjesnik i sudac iz Austrije, član je Čakavske katedre Šoprona

Vlasta Juretić, tajnica Čakavske katedre u Grobniku, Željko Lambaša, načelnik Općine Čavle, Franjo Grubić, načelnik Koljnofa, Franjo Pajrić st., predsjednik, Dora Grubić, tajnica, i dr. Franjo Pajrić, potpredsjednik Čakavske katedre Šoprona

nom jeziku, turnejom kazališnoga kusića i koljnofskom štoricom za dicitu. Spomenuta su još različita gostovanja u Hrvatskoj, a gosti će, kako su to i potvrdili, i nadalje iskati prilike kako se Koljnofci i njev vridni jezik čim većputi zajde i postaje poznatiji u njegovom kraju. Kako je rekla Vlasta Juretić, Čakavska katedra Grobnika je podnila zahtjev Ministarstvu kulture Republike Hrvatske da se grobnički govor dobije zaštitu kulturnoga dobra ter je predložila da isto to učini i gradišćanski nadležnici ter se na slični način zalažu za to da i gradišćanska čakavščina dobije svoje dostojno mjesto u očuvanju kulturnih dobara. – *Ne znam koji narod u Europi, u svitu se more pohvaliti sa činjenicom da svoj govor je održao u obliku od više pet stoljeća, a to moremo čuti i doživiti evo ovdje kod vas. Zato ja pred svimi ljudji kapu skidam i pomoć ćemo vam, koliko moremo. Mi jednostavno nimamo pravo pustiti da to sve vrime odnese i nestane! Mi svi, ki smo večeras ovdje, mi nimamo pravo pustiti ono ča su ljudi, naši preci stoljeća dugo sačuvali, ne uprav lako,*

jer ništ nij' lako, ča vridi. Pravoda ne moremo očekivati da će se preko noći riješiti ono ča se desetljeća urušava, ali sve počinje s prvim korakom – je rekla tajnica grobničke Čakavske katedre u posebnom razgovoru s HG.

Riči su dobili u nastavku i drugi kotrigr Čakavskih katedrov, pri koj je istraživač i profesor Marin Relja naglasio da bi se Gradišćanci mogli i morali konačno suočiti s tim da su oni izgubljena svist Hrvatske s tim arhaičnim jezikom kojega su si sačuvali čez petsto ljet, koji će ostati za buduća stoljeća samo na papiru, ako to dica neće govoriti i hasnovati. Znači, čim prlje je potrebno iz doma se krenuti s hrvatskom ričju. U dopadljivoj diskusiji je zazvučala i emotivna strana, zadane su ovdje i riči batrenja, jačanja svisti onih Hrvatov ki su još nedavno sa strane matične zemlje ostavljeni, zanemareni va tujni. Zato su morebit i završne Pajrićeve riči prvoga spravišća Čakavskih katedrov „neka živi, ča je naše“ dostale i posebni naglasak.

–Timea Horvat-

Riči predsjednika Čakavske katedre u Šopronu, Franja Pajrića st.

– Ovi ljudi nisu simo došli jisti pak piti, nego zaistinu nam kanu pomoći i jako su oduševljeni da si mi petsto ljet držimo ta jezik, koga skoro isto govoru i oni u svojem kraju. A to je onako velik kinč, a mi mislimo da nije. Naš prvi cilj je to, ča smo od roditeljev pojerbali da to dalje dajemo našoj dicitu, a kaj su mišana hištva da dobenemo i one za hrvatski, da ne kaštiguju svoju dicitu s jednojezičnošću. Ki zna već jezikov, ta će va žitki laglje projeti sve teškoće, nego ta, ki nek jedan jezik zna. To vidimo va svakom seli. Ja velim, ki nas napada zbog jezika, ta je nenavidan. Kod nas su sad jedni mladi jako zagrizli za hrvatstvo, momentalno se od nas sad u Zagrebu četirmi uču, u Hrvatskoj gimnaziji imamo jednu ali dvi učenice, ali to bi moralo još već biti. Ča nam je najvažnije da Biškupskoj konferenciji va Hrvatskoj i va Ugerskoj moramo napisati pismo va najkraćem vrime da Čakavska katedra sa Šoprona ne bude pravala na hrptu nositi ta teret da nismo prosili mlade hrvatske kapelane uz naše gospodine. Ja nisam suprot nijednoga ugarskoga gospodina, ali kad bi toga kapelana imao, ta bi čuda mogao pomoći da bi mladinu skupadržao, vjeronauk bi mogao držati. Mogao bi biti mladi zviranjak u naši seli. Koljnofski župnik sad ima jur 71 ljetu, va četira sela službuje i čemerno čuje. Ne da se već čekati od njega. Dosidob je nas i crikva čuvala, a sad dvajset ljet i ta pušća nas, iako se naš župnik jako trsi, sve je zaman. Prodikovati ne zna po hrvatsku. Nažalost, kad jedan Hrvat umre, na toga mjestu se Hrvat već ne narodi! Ako ovako dalje ostane, onda ne moremo čekati boljitak, a statistika ne laže. Dokleg nas Hrvatov je bilo 1960. ljeta va Koljnofi 93%, 2001. ljeta 46%, a ja mislim, sad će nas biti manje od 40%.

– Tiho –

21.01.2012.
kursalon - beč/wien 1., johannesgasse 33

austrija - ugarska - hrvatska
österreich - ungar - kroatien

otvorenje / eröffnung: 20:30
folkloreensembles:
ŠTOKAVCI & SIGET & VIRGONC & REGÖS

glazba / musik:
FORUM
LATINO
SIGET

polnoć / mitternachtseinlage:
CIMBALIBAND & FRICSKA DANCE GROUP
moliškohrvatska kvadrija

informacije & rezervacije / information:
hgkd - hrvatski centar
t: +43 1 504 63 54
m: ured@hrvatskicentar.at
www.hrvatskicentar.at/bal

Predsjednik mjesne Crikvene stolice Petar Herić prikdao je svim peljačem zborov skromne dare

Na kraju minuloga ljeta nije održan u Sambotelu adventski koncert hrvatskih zborov Željezne županije, tako su u sve već naši seli jačkari sami priredili predbožićni koncert, koji je na neki način skupaspravio ne samo stanovnike pojedinih sel, varošov, nego i ljubitelje ter poštovatelje crikvene glazbe. 17. decembra, u subotu je četarski mišani jačkarni zbor Rozmaring, po prvi put, pozvao vjer-

Prvi božićni koncert Gornjega Četara

Domaći jačkari i jačkarice Rozmaringa

Šiški Slavuji su ovput nastupali u pratnji vlašćih tamburašev

nike u crkvu Sv. Mikule na skupnu hrvatsku mašu i muzički doživljaj.

Pod peljanjem Rožike Pezenhoffer je četarski Jorgovan otvorio i zatvorio program, a u međjuvrimenu su nastupali još šiški Slavuji, dirigirala je je Ana Jušić. Znamda čudami smo prvi put čuli ove jačkare u pratnji tamburaške glazbe. Tiho i hudo su se odrasli u Hrvatski Šica mladi tamburaši ki su vjerno stavili u lipi muzički okvir većglasnu produkciju. Sambotelški jubilarni zbor Djurdjice, sa zborovodjom Evom Szerdahelyi-Štefanić, i ovput je razveselio publiku s lipimi božićnimi melodijami. Prlje nek su se poredali svi izvodači koncerta pred oltarom za skupnu i završnu jačku, predsjednik mjesne Crikvene stolice Petar Herić je zahvalio skromnim darom svim nazočnim da su došli i polipšali i četarsko adventsko vrime. Potom je celebrirao svetu hrvatsku mašu biškupski vikar, ravnatelj Hrvatske sekcije u Austriji, kanonik Šte-

fan Vukić, a mašu je muzički oblikovala Tamburica Vlahija iz Bandola. Za mašom, jur u adventskoj škurini, svi su nazočni bili poz-

Štefan Vukić, kanonik iz Austrije, je služio hrvatsku mašu

vani od domaćinov k obilnomu stolu i na veselo druženje u mjesni kulturni dom.

-Tiho-

Tamburica Vlahija iz Bandola je muzički oblikovala mašu

Želi postati profesionalac

Milan Kovač, mladi tenisač, ponos je podravske Hrvata, podjednako je poznat i u Mađarskoj i Hrvatskoj, bio je prvak Mađarske u tenisu za juniore u pojedinačnom i u parnom natjecanju, a sada već igra među seniorima. 2011. godine je osvojio treće mjesto u završnici u parovima.

Milan Kovač, rodnom iz Izvara, osnovnu je školu pohađao u svome rodnome mjestu, a srednju u Barči. Jedva da je naučio hodati, već je želio imati u svojim rukama teniski reket, s tri godine je vidio na televiziji tenisko natjecanje i odlučio da će biti tenisač. Roditelji od tog vremena pomagali su mu u nastojanjima, kupili mu reket i ispočetka učio ga je tata, vježbali su u školskoj športskoj dvorani, zatim odlazili u Pečuh, i tražili stručnu pomoć. Mjesečno jedanput su odlazili u pečuški gradski teniski klub, gdje je dobio upute i kod kuće dalje vježbao i vježbao. Sa sedam godina već je postao članom teniskoga kluba ŠRC Virovitice, naime kad je prvi put otišao tamo na trening, odmah su mu rekli da je nadaren i da bi bilo vrijedno da nastavi trenirati taj šport. Tako je Milan izabrao teniski klub u Virovitici, a tata ga je pratio i čak 12 godina igrao je u tome klubu, odlazio na natjecanja i osvojio vrijedna mjesta za svoj klub. Mama Klara, rodnom iz Novoga Sela, potrudila se da Milan nauči hrvatski. Sada je student usporedno na Sveučilištu ELTE, gdje studira kroatistiku, te na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na struci kroatikum. Osim studija, naravno, trenira tenis u jednom zagrebačkom klubu. Milan je bio registriran tenisač u Hrvatskome klubu Donjeg Mihaljevca, već deset godina ide na turnire s TK Ponikve, pa ga mnogi znaju u Hrvatskoj, a i u susjednim zemljama Sloveniji, Bosni i Hercegovini. Po svemu sudeći, Milan se ne dosađuje ni u Zagrebu:

– Svaki dan imam trening i u Zagrebu, trebam vježbati da bi imao kondiciju, a moram razvijati i tehniku. Vrlo dobro se osjećam u

Milan Kovač u Barči

Zagrebu, ovako mnogo dobijem na vremenu, u Viroviticu sam trebao putovati, pa mi je to mnogo vremena oduzelo. Želio bih biti profesionalac, a najveća mi je želja da budem među sto najboljih igrača svijeta. Da mi se to ostvari, mislim da u Hrvatskoj više šanse imam jer u Hrvatskoj taj šport ima veći prestiž – kazao je Milan.

Skroman športšaš nije se previše hvalio svojim uspjesima, no na internetu se može čitati o njemu. Teniski klub Donjeg Mihaljevca piše: „Pojačanja garantiraju borbu za sam vrh jer uz njih imamo sjajne igrače Boru Celiščaka, Luku Curavića, Emira Alitia, Tomislava Perića, Milana Kovacsca, Damira Barišića, Brunu Kliškinića; predvođene kapetanom Vatroslavom Šrajerom igrači VTT-a jurišaju na naslov državnih prvaka.” Nama ne preostaje drugo nego da Milanu zaželimo sreću i uspjeha i da mu se san ostvari.

Beta

Izradila: Dijana Kovači
iz Fifehaza

Prigodni program Hrvatske škole u Santovu

Hrvatska osnovna škola u Santovu 20. prosinca priredila je već tradicionalni prigodni kulturni program za Božić i Novu godinu. U velikoj dvorani mjesnog doma kulture, koja je bila ispunjena do posljednjega mjesta, učenici od 1. do 8. razreda izveli su prigodne recitacije, pjesme, prikazali običaj betlehemara, a uz pjevački zbor nastupio je i školski tamburaški orkestar. Pred program učenici i roditelji 5. razreda priredili su božićni sajam uz ponudu prigodnih ručnih radova, ukrasnih predmeta, čestitaka, peciva i drugog. Sav prihod namijenit će za godišnji izlet učenika 5. razreda.

S. B.

Marko Horvat, učenik prvog razreda iz Olasa, nacrtao je dva crteža: Moja obitelj putuje u Hrvatsku i Djed hrani ptice. Nama ih je poslala njegova učiteljica Eva Majstorović

Više od deset posto mještana članovi su KUD-a Sumarton

Za jedno malo naselje kao što je Sumarton (nešto više od sedamsto žitelja) nije mali uspjeh ako njegovo društvo okuplja više od sedamdeset članova, od osnovnoškolaca do umirovljenika. Na to su Sumartinci itekako ponosni, a jednako tako i na to da kulturno društvo u mjestu 15 godina neprekidno djeluje i razvija se. KUD Sumarton utemeljen je 1996. g. s četiri sekcije, a danas već broji deset sekcija: mješoviti pjevački zbor, tri sastava tamburaša, tri skupine folkloriša, puhački sastav, etnografska sekcija i mažoretkinje. Predsjednik je KUD-a Sumarton Joža Đuric.

Prije 15 godina na pobudu ondašnjeg predsjednika Hrvatske manjinske samouprave Lajoša Vlašića utemeljeno je kulturno umjetničko društvo sa željom očuvanja kulturnog bogatstva rodnoga sela, odnosno želeći organizirati kulturni život u naselju. Za njegovu je predsjednicu izabrana Andreja Fehervari, a za članove predsjedništva Ana Mihović, Zoltan Hason, Erika Hederić Rodek, Erika Horvat, Jolan Tot, Eržebet Hederić, Zoltan Maroš, Antun Novinić. Novoosnovano društvo među svoje ciljeve uvrstilo je organiziranje kulturnog života, njegovanje tradicija, sakupljanje pjesama i običaja Hrvata te okupljanje ljudi od školaraca do umirovljenika. Smatralo je svojom zadaćom razvijati kulturni život žitelja, povezati se s drugim društvima, ustanovama unutar i izvan granica Mađarske. U početku su osnovane četiri sekcije: folklorna, ženski pjevački zbor, puhački orkestar i etnografska sekcija. Tijekom petnaest godina ženski pjevački zbor postao je mješovitim, broj

rastao, no najveća je radost kada unuk, djed i baka ili kada roditelji i djeca također su uključeni u rad društva, jer to jamči nastavak aktivnosti.

Program obljetnice, proslavljen 25. studenog 2011. g., započeo je solopjevanjem Alexa Kozme, desetogodišnjeg dječaka, koji je nastupio i na središnjoj smotri Međimurske popevke, s pjesmom „Sumartonek, kak si lepi zeleni...”, a zatim su slijedili svi programi raznih sekcija. Prvo su se predstavili najmlađi plesači s hrvatskim dječjim igrama i plesovima, pa je slijedila folklorna skupina odraslih. Od njih su gledatelji mogli vidjeti djelić dosada naučenih koreografija, počev od pomurskih plesova, preko bačkih, baranjskih do bunjevačkih plesova, predstavljajući i šaroliku nošnju raznih regija. Tamburaški sastav „Kajkavska ruža”, podmladak tamburaša, predstavio se s vrhunskom izvedbom te raznolikim ritmom i

vrstom glazbe. Šaljiva glazbena scena članova pjevačkoga zbora početak je učvršćivanja scenskog žanra. Glazbena scenska igra „Žena moja, ti si ruža ma...”, šaljivi čin u krčmi, gdje muškarcima razgovaraju na kajkavskom narječju pričajući razne anegdote, šale, pjevajući pučke popijevke prikazao je mentalitet ljudi pomorskoga kraja sa svojom jednostavnošću, društvenošću i otvorenošću. Slijedila je folklorna skupina mladih s bunjevačkim plesom „Vankuš-tanca” i veselim igrama. Sumartonski lepi dečki pratili su cijeli program, a u samostalnoj glazbenoj točki izveli su i pjesme Zvonka Bogdana, Antonije Šole, Miroslava Škore, te svoju pjesmu „Pjesma prijateljom...”, koje su nagrađene burnim pljeskom. Vokalisti su bili David Hason i Melita Kuzma. Najmlađa sekcija mažoretkinja izvela je plesnu koreografiju sa štapovima. Posljednja točka programa bila je Pomurski svati u izvedbi mladih plesača, od prosidbe preko oproštaja od roditelja do vjenčanja i plesa s mladom. Koreografiju je osmislila Andreja Fehervari. Na kraju programa članovi kulturnog društva s poklonom i pjesmom „Hvala” Dragutina Domjanića zahvalili su Lajošu Vlašiću na utemeljenju i podupiranju društva te na aktivnom radu u njemu, zatim je slijedila torta koju je ispekla Tünde Kuzma. Proslava 15. obljetnice nastavljala se s večerom i zabavom na kojoj su svirali Sumartonski lepi dečki.

Ukratko o sekcijama:

Mješoviti pjevački zbor okuplja 25 članova, na repertoaru ima više od sto hrvatskih pučkih pjesama, većina od njih su pomurske i međimurske. Od 2001. g. zbor djeluje kao mješovit jer su se uključili i muškarcima, a u

Pjevački zbor na gala programu izveo je šaljiv igrokaz

sekcija se povećao na deset, ima tri naraštaja tamburaša, tri naraštaja folkloriša i mažoretkinje. Od 1999. g. kulturno društvo vodi Jože Đuric. Voditelji su sekcije pjevačkoga zbora Marta Kramarić i Jože Đuric, mladih tamburaša i puhača Žolt Trojko, Sumartonskih lepih dečaka Grga Hodoš, odraslih folkloriša Gordana Gujaš, mladih i malih folkloriša Andreja Fehervari, mažoretkinja Virginija Kiralj, a etnografsku sekciju vodi Janica Vlašić. Na gala programu Jože Đuric, predsjednik KUD-a, pozdravio je drage goste, među njima sumartonskog načelnika Martina Caparija i predstavnike KUD-ova iz Međimurja, te je ukratko sažeo djelovanje kulturnog društva. Naglasio je kako se članstvo udvostručilo od samih početaka, a broj sekcija također je po-

Sumartonski lepi dečki

Mažoretkinje

posljednje vrijeme imaju na repertoaru i vrlo duhovite igrokaze. Pjevački je zbor „motor” svih događanja, članovi su uvijek pripravnici za sve, za kuhanje, uređivanje prostorije, crkvene blagdane, sve organizacijske poslove, no to je i razumljivo jer među njima ima najviše umirovljenika.

Folklorne skupine: Tri su naraštaja folklorne skupine, odrasli ima 16, skupina mladeži 20, a mala skupina 10 članova. Sve se skupine bave plesovima Hrvata u Mađarskoj. Prve koreografije smislio je Antun Kričković i na temelju toga se nastavljao rad.

Tamburaški sastavi: Sumartonski lepi dečki utemeljili su se 2002. g. pod vodstvom Žolta Trojka, nastavnika glazbene umjetnosti. Sada ima deset svirača koji su već iskusni, uhodani svirači. Nastavnik Trojko pobrinuo se i za podmladak, već i tamburaški sastav „Kajkavska ruža” vrlo dobro svira, a osim njih ima i početnika, koji sviraju tek najjednostavnije pjesme.

Puhači su svirali već otpočetka, ali neko vrijeme aktivnost im je prekinuta. Posljednjih godina Žolt Trojko okupio je mlade svirače i redovito probaju, nastupaju i samostalno i kao pratnja mladih plesača.

Mažoretkinje: Najmlađa sekcija kulturnog društva okuplja svega šest mažoretkinja, ipak njihov nastup raznim priredbama uvijek pridaje svečaniji ugođaj.

Etnografska sekcija prijašnjih godina imala je golem posao dok je sakupljala materijalnu kulturu svojega mjesta i uredila zavičajnu kuću „Našu hižu”, o njoj nadalje skrbi, a dalji su planovi uređenje dvorišta kuće.

Lajoš Vlašić, nekadašnji predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, nakon jedne uspješne priredbe Dana Hrvata 1996. g. predložio je da se u mjestu utemelji kulturno umjetničko društvo:

– Nakon one vrlo uspješne priredbe osjećao sam pravu priliku za utemeljenje, mnogi su bili zagrijani i željeli su da se organizira kulturni život u selu. Dom kulture bio je obnovljen, načelnik Tibor Dombai također se složio s idejom. Već je one godine ženski pjevački zbor nastupao na Martinju i nikad neću zaboraviti kakav je to bio doživljaj. Vrlo sam ponosan na kulturno društvo, od samih početaka sam član i na bilo koji način, i kao

načelnik i kao običan član, trudio sam se da se razvija i da to bude organizacija u kojoj se mnogi dobro osjećaju i koja nudi sadržaje svim mještanima sela. Bio sam iznenađen danas kada sam dobio poklon za svoj rad i mislim da mnogi od

– Pohađao sam peti razred i svirao trubu kod učitelja Trojka, pa me je pitao hoću li se uključiti među tamburaše. Prvo sam svirao na bugariji, onda se Timar Karolj, koji je svirao bajs, oženio i ja sam preuzeo glazbalo. Šopronski tabor mi je puno pomogao, tamo sam naučio temelje sviranja, jer tek sam mjesec dana svirao na instrumentu kada smo išli u tabor. Sad smo već dobra družina, samo vrlo je teško uskladiti probe jer smo svi na sve strane, od Pečuha do Pešte i Šoprona.

Dogodine bit će deseta obljetnica postojanja Sumartonskih lepih dečaka, pa bi bilo dobro to proslaviti svojom CD-pločom. Imamo već nekoliko samostalnih pjesama, a taj repertoar mogli bismo proširiti. Volio bih da se to ostvari.

Gabor Režek član je plesača otpočetka,

Andreja Fehervari s najmlađim plesačima

članova bi to isto zavrijedili, jer društvo dobro radi onda ako u njemu mnogi rade, a kod nas je to tako. Izgleda da ja ne mogu bez civilnih organizacija, uvijek sam bio neki voditelj, vođa, počev od pionira, pa u organizaciji mladih u KISZ-u, u nogometu itd. Uvijek sam htio nešto novo, nešto sam inicirao i onda su i drugi mislili da ja to želim, pa da vodim. Obitelj me je uvijek pomagala, žena je voditeljica etnografske sekcije, sin mi svira među tamburašima, a nadam se da će i moje unučice jednog dana biti članice našega KUD-a – kazao je Lajoš Vlašić nakon preuzimanja poklona i zahvalnice.

Andreja Fehervari bila je prva predsjednica do 1999. g., ona se prisjećala ovako:

– Bilo nas je tada nekoliko inicijatora. Ja sam pohađala hrvatsku gimnaziju i tamo sam dobila vrlo mnogo znanja iz hrvatske kulture, na ples nas je učio Stanko Lukač i u mom razredu skoro svatko je plesao ili pjevao, jedno vrijeme sam plesala i u KUD-u Baranja i to mi je bio temelj za podučavanje plesa i u Sumartonu. Zahvaljujući pečuškoj školi, upoznala sam i zavoljela folklorno bogatstvo Hrvata u Mađarskoj, i to sam željela predati i u Sumartonu. Mnogo sam naučila i u kolo-taborima, bila sam u Bizovačkim toplicama, gdje sam od Ivana Ivančana učila plesati međimurske koreografije. Radila sam dugi niz godina s odraslim plesačima. Pošto sam dobila sina, to je preuzela Gordana Gujaš, a sada radim s malom djecom i sa skupinom mladeži. Uvijek sam voljela to raditi, pa ako će biti djece za ples, ja ću nadalje biti na raspolaganju.

Martin Vlašić, svirač bajsa, 2004. g. učlanio se u sastav tamburaša i otada mu je sviranje dio života, već je i sam skladao neke pjesme. Preko ljeta učlanio se i u orkestar pečuskoga KUD-a Baranja:

Gabor Režek, plesač

jedini je koji je ostao iz onoga prvog naraštaja plesača, no on bi želio proslaviti i dvadesetu obljetnicu kao član KUD-a:

– Kada se utemeljilo društvo, prva je sekcija bila folklorna i pjevački zbor. Prije toga nikada nisam plesao narodni ples, prijatelji su me nagovorili i zavolio sam. Upočetku je bilo teško naučiti korake, ali polako sam se uhodao. Nažalost, zbog svog posla (radim u tri smjene) često ne mogu sudjelovati na probama, ali ako mogu, uvijek sam tamo. Prvi ples nam je bio „Pomurski ugođaji” prema koreografiji Antuna Kričkovića. Meni je bilo najljepše razdoblje kada su nas upočetku podučavali Erika i Marko Gujaš. Nikad neću zaboraviti onaj doživljaj kada smo plesali na Jelačićevom trgu u Zagrebu pred mnoštvom ljudi. Još dugo želim plesati i volio bih doživjeti i dvadesetu obljetnicu, pa još i dalje.

SIJEČANJ

BIKE – 21. januara – Hrvatski bal u restoranu Fördő, s početkom u 18 ur, nastupa domaći zbor Danica, svira Pinka-band. Cina ulaznice: 1200 Ft.

SENTIVAN – 21. siječnja – dom kulture, 19 sati, gostuju pečuški KUD „Tanac”, svira Orkestar „Čabar”.

DUŠNOK – Od 25. siječnja do 3. veljače – Prelo u mjesnom domu kulture, s početkom u 17 sati.

BAJA – 28. siječnja – Veliko prelo u Palači kulture, s početkom u 19 sati, sudjeluje Klapa iz Biograda na Moru, svira osječki Tamburaški sastav Ravnica i bajski Orkestar „Čabar”.

UNDA – Undansko hrvatsko društvo Vas srdačno poziva na Hrvatski bal 28. januara, u subotu u gostionu Koli. U 19 uri bal će otvoriti HKD Gradišće iz Petrovoga Sela, koje će ljetos proslaviti 60. obljetnicu postojanja, zatim slijedi večera i pukanje tombolov. Na zabavi svira petrovska Pinkica. Rezervacija na telefonu: +36-30-291-8163.

PEČUH – U organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu, 28. siječnja 2012, s početkom u 19 sati u predvorju narečene škole priređuje se tradicionalan **DOBROTVORNI HRVATSKI BAL**. Goste će zabavljati Orkestar Juice. Ulaznice po cijeni od 1500 Ft mogu se kupiti radnim danom u školi. Kako najavljuju organizatori, goste bala čeka bogata tombola i bife, a prihod bala, kao i svake godine, namijenjen je polaznicima vrtića i učenicima škole.

VELJAČA

KATOLJ – Katoljci se također spremaju za proslavu ovogodišnjih poklada. Okupljaju se oko tih događanja 4. veljače.

KISEG – 4. februara – Hrvatski bal u hotelu Írótkő, s početkom u 19 uri, nastupa HKD Četarci, svira sastav Pinka-band, cina ulaznice s večerom: 6000 Ft.

HRVATSKI ŽIDAN – Hrvatska manjinska samouprava i mjesna škola priređuju 4. februara, u subotu Fašenijski hrvatski bal na kojega sve zainteresirane pozivaju. Na balu od 19 uri svira bivša Mlada generacija s novim imenom Pentaton. Ulaznica stoji 800 Ft. Dohotki bala idu za dobrotvornu svrhu mjesne škole, u koj se podučavaju dica od 1. do 4. razreda.

Prela i balovi od Gradišća do Bačke

SANTOVO – 4. veljače – Marindan u mjesnoj gostionici, s početkom u 19 sati, sudjeluju tamburaši, plesna skupina i pjevački zbor santovačke hrvatske škole, gost večeri Stipan Đurić, svira sastav Siget.

GARA – 4. veljače – Prelo u domu kulture, s početkom u 19 sati, otvaraju plesači mjesne omladinske skupine i Bunjevačka izvorna grupa te KUD Birjan, svira sastav Bačka. Ulaznica: 1000 Ft.

TUKULJA – 4. veljače – Prelo u domu kulture, s početkom u 19 sati, svira TS Kolo.

PETROVO SELO – Zaklada za Petrovo Selo 4. februara, u subotu priređuje tradicionalni maskenbal. Tema sadašnjega bala je svit bajke. Znači, za maškare se izaberu motivi i liki iz povidajkov. Za zabavu svira domaća Pinkica. Bogata tombola, zanimljivi i šalni programi mjesnih društava i ovput garantiraju odlični štimung.

PEČUH – U organizaciji Matice hrvatske Ogranak Pečuh, 10. veljače, s početkom u 19 sati, priređuje se tradicionalni Matičin Hrvatski bal u restoranu Pezsgő Ház. U sklopu večeri nastupit će jedna od najpoznatijih hrvatskih klapa Klapa Maslina. Goste bala zabavljat će Orkestar Vizin i DJ Dušan.

OLAS – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, 11. veljače, s početkom 18.30 sati, priređuje se Šokački bal u športskoj dvorani olaske škole. U programu Bala sudjelovat će Ženski pjevački zbor „August Šenoa” iz Pečuha, najmlađi plesači KUD-a Marica iz Salante, Stipan Đurić, glumac i pjevač. Svira: Orkestar „Juice”. Cijena ulaznice s večerom (sarma i gibanica) 2000 Ft, bez večere 1500 Ft.

UMOK, HEČKA – Hrvatska manjinska samouprava sela i HKD Kajkavci Vas srdačno pozivaju na Hrvatski bal 11. februara, u subotu, od 19 uri začeto, u Panzion Tornácós u Hečki. Bal otvara umočko plesno, tamburaško društvo Kajkavci, goste će pozdraviti poglavar sela Attila Horvath i Joško Jurinković, predsjednik HMS-a u Umoku. Za ugodnu zabavu su zaduženi petrovski svirači Pinka-banda.

ŠELJIN – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, u Draškovićevu dvorcu 11. veljače s početkom u 19 sati priređuje se Hrvatski bal. Goste će zabavljati martinački Orkestar Podravka. Bal otvaraju učenici koji uče hrvatski jezik u šeljinskoj osnovnoj školi i birjanski pjevački zbor.

BIZONJA – Mjesni tamburaši Vas srdačno pozivaju na Hrvatski maskenbal 11. februara, u subotu u mjesni restoran Hrvatski raj. Ulaznica je 1000 Ft, svira petrovska Pinkica.

BIKIĆ – 11. veljače – Prelo bez granica, športska dvorana, 18 sati, gostuju: KUD iz Lemeša (Svetozar Miletić, Vojvodina), pečuški KUD „Tanac” i Stipan Đurić; svira Orkestar Vizin.

ALJMAŠ – 11. veljače-Aljmaš, Prelo, 18 sati Gostionica „Žuto ždrijebe”. U programu nastupaju mališani mjesnog vrtića, učenici, i domaći KUD „Zora”, bal svira TS „Bačka” iz Gare.

BAČINO – 11. veljače-Bačino, Prelo, Dom sela, 19 sati. U programu nastupaju učenici mjesne osnovne škole, domaći KUD „Vodenica”, bal svira Orkestar „Zabavna industrija” iz Dušnoka.

BARČA – 18. veljače – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave priređuje se tradicionalni Hrvatski bal.

VANCAGA – 18. veljače – Prelo u športskoj dvorani Općeprosjetnog središta, s početkom u 19 sati, nastupa KUD Vodenica iz Bačina, sviraju Čabar i TS iz Berega.

ČIKERIJA – 18. veljače-Čikerija, Prelo, Dom sela, 19 sati. U programu nastupaju HKC „Bunjevačko kolo” iz Subotice i domaći KUD „Rokoko”, bal svira Orkestar „Orašje”.

KALAČA – 18. veljače – Lakomac u atriju Katoličke škole, gimnazije i kolegija, s početkom u 19 sati, sudjeluje KUD Ladislava Matuška iz Kujinja, svira sastav Bačka.

SAMBOTEL – Svenek najveći bal cijeloga Gradišća, županijski Hrvatski bal, ljetos priređuje Gornji Četar, zato Samouprava ter Hrvatska manjinska samouprava južnogradišćanskoga sela Vas srdačno pozivaju 18. februara, u subotu na sambotelski Hrvatski bal, u restoran Tóvendéglő, kade je lani s velikim uspjehom prvi put održana ova fešta. Od 18 uri se čekaju gosti, u 19 uri će se čuti pozdravne riči. U programu nastupaju HKD Četarci, jačkarni zbor Rozmarin i Četarski tamburaši. U 20 uri je večera, za dobru atmosferu će se skrbiti petrovska Pinkica i Pinka band ter grupa Sad ili nikad iz Hrvatske.

SEGEDIN – 25. veljače – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, u suradnji sa segedinskom Srpskom samoupravom, u Hotelu Foras priređuje se Prelo sa Zvonkom Bogdanom, popularnim izvođačem vojvođanske narodne pjesme.

Josip Gujaš Đuretin (1936–1976)

Nizom događanja u 2011. godini Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, u suradnji s brojnim ustanovama, hrvatskim samoupravama i civilnim organizacijama, školama obilježio je dvostruku obljetnicu Josipa Gujaša Đuretina, hrvatskoga pjesnika rođenog u Martincima.

U povodu pjesnikove 75. obljetnice rođenja (1936. u Martincima) i 35. obljetnice smrti (1976. u Budimpešti) niz priredaba započeo je 2. svibnja, na godišnjicu pjesnikove smrti, polaganjem vijenca na martinačkome groblju, recitacijom učenika tamošnje škole, te prigodnim govorom, sjećanjem Đure Frankovića uz riječi ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj Stjepana Blažetina.

Godina Josipa Gujaša Đuretina nastavlja se u martinačkoj osnovnoj školi 17–21. listopada: Tjednom hrvatskoga jezika. U sklopu Tjedna ustrojeno je državno natjecanje u kazivanju stihova u spomen na J. G. Đuretina uza sudionike iz dvojezičnih škola te škola s predmetnom nastavom. Priređeno je natjecanje u lijepom izgovoru, kviz koji je imao za temu život i pjesništvo J. G. Đuretina, crtanje, ilustracije na pjesmu „Podravini“, izveden recital posvećen pjesniku.

U sigetskoj Gimnaziji „Miklós Zrínyi“, u sklopu prigodne svečanosti, 15. studenog u školskoj zgradi postavljena je spomen-ploča pjesniku Josipu Gujašu Đuretinu koji je od 1951. do 1955. pohađao tu ustanovu. Na dvojezičnoj spomen-ploči na hrvatskom stoje ove riječi: *Gimnaziju Nikola Zrinski od 1951. do 1955. pohađao je hrvatski pjesnik Josip Gujaš Đuretin.*

Ploču su postavili Hrvati u Mađarskoj i Gimnazija „Miklós Zrínyi“ u Sigtetu.

Spomen-dan Josipa Gujaša Đuretina, 15. prosinca u Martincima

Središnja je priredba bila Spomen-dan Josipa Gujaša Đuretina u organizaciji Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Hrvatske državne samouprave, Zajednice podravskih Hrvata, Hrvatske samouprave sela Martinaca, martinačke Mjesne samouprave i Hrvatske samouprave Šomođske županije, u Martincima 15. prosinca 2011. godine u mjesnom domu kulture.

Program je započeo s pozdravnim riječima načelnika sela Leventea Várnaia i organizatora te gostiju, a potom je slijedio recital u čast Josipu Gujašu Đuretinu uza sudjelovanje učenika martinačke osnovne škole što ga je priredio ravnatelj ZZHM Stjepan Blažetin. Nakon toga slijedila je spomen-sjednica kojoj su sudjelovali: Ernest Barić (Pečuh), Stjepan Blažetin (Pečuh), Đuro Vidmarović (Zagreb), Sanja Vulić (Zagreb). Nakon sjednice polaganje vijenaca kod spomenika, točnije pjesnikova poprsja, a u poslijepodnevnom satima, emitirao se film o Josipu Gujašu Đuretinu (auto-

Poprsje martinačkog pjesnika u rodnom selu

ri: Ivan Gugan i Stjepan Blažetin). Potom je pak predstavljena zbirka pjesama Josipa Gujaša Đuretina *Iz pozadine*. Predstavljaju su sudjelovali: Silvestar Balić, urednik, Ernest Barić, Stjepan Blažetin i Ženski pjevački zbor „Korjeni“. Navedeni su se programi ostvarili uz financijsku potporu Temeljnoga koordinacijskog fonda „Sándor Wekerle“.

Priredbi su nazočili i generalna konzulica Ljiljana Pancirov te predsjednik HDS-a Mišo Hepp.

Sudionici spomen-sjednice o Josipu Gujašu Đuretinu ukazali su na mjesto i ulogu čovjeka Hrvata, pjesnika i povjesničara u književnosti i povijesti Hrvata u Mađarskoj. Đuro Vidmarović osvrnuo se na dopisivanje Josipa Gujaša Đuretina s hrvatskim pjesnikom Milivojem Slavičekom, koji nije shvatio Gujaša, niti mu je pomogao u književnoj afirmaciji, a imao je povijesnu priliku za to. Reče kako se kod njega (Vidmarovića) nalazi dio Gujaševe ostavštine koji mu je ustupila Gujaševa udovica Vera Grunčić. Naglasio je kako je saznao da se drugi dio nalazi kod Đure Frankovića kojemu je udovica Grunčić također ustupila ostavštinu. Pozvao je javno na kolegijalno rješavanje pitanja ostavštine J. G. Đuretina bez traženja bilo kakvih osobnih uspjeha na korist Hrvata u Mađarskoj, čija je baština Đuretin, kako bi mladi naraštaji znan-

Đuro Vidmarović (Zagreb), Sanja Vulić (Zagreb), Ernest Barić (Pečuh), Stjepan Blažetin (Pečuh)

Program je započeo s pozdravnim riječima načelnika sela Leventea Várnaia

svenika bili u mogućnosti istraživati je. U više navrata izlagači, i Sanja Vulić, i Ernest Barić, i Đuro Vidmarović, ukazivali su na problem Gujaševa jezika. Stjepan Blažetin još je davno napisao kako je Josip Gujaš Đuretina bio uvjeren kako piše hrvatskim jezikom. Zapravo radi se o kombinaciji martinačkog idioma i unitarističke koncepcije tada vladajućega srpskohrvatskog jezika u Mađarskoj. Naglašeno je kako se Gujaševe pjesme ne mogu i ne smiju ijekavizirati jer bismo tada dobili prepjev. Gujašev jezik nije primjer za škole jer je njegov jezik zbunjujući, ali je njegov jezik svjedok situacije u kojoj su živjeli Hrvati u Mađarskoj od 1948. godine, te kao takav njegov je jezik povijesni svjedok i predmet znanstvenih rasprava te ga kao takvog treba podastrijeti znanstvenoj javnosti. Naglašeno je kako je uz pjesništvo Đuretina značajan i kao povjesničar. U zbirci *Povratak u Podravinu* urednik Stojan Vujičić (objavljena je 1977. godine nakon pjesnikove smrti) načinio je izbor Gujaševih pjesama. Izabrao je pjesme regionalne tematike, stavljajući ga

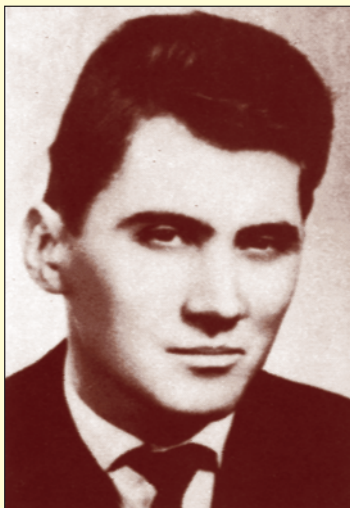
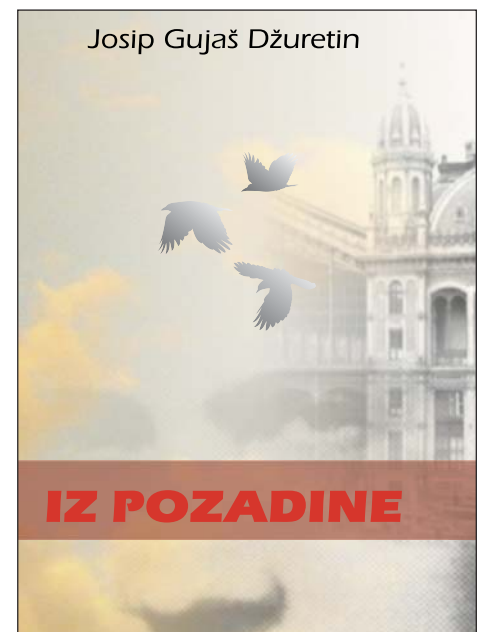
tako u regionalizam, ali je Gujaš prije svega univerzalan pjesnik, egzistencijalist. Predloženo je skupljanje svih raspoloživih snaga i izrada monografije o Josipu Gujašu Đuretina. Zaključeno je kako kod Gujaša identitet nije bio upitan te kako je martinački govor njegov organski živi jezik.

Predstavljanje zbirke *Iz pozadine* Josipa Gujaša Đuretina

U izdanju Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, prigodom 75. obljetnice rođenja i 35. obljetnice smrti pjesnika Josipa Gujaša Đuretina izdana je zbirka pjesama *Iz pozadine* u nakladi od 400 primjeka (zbirka ima 190 stranica), čiji je urednik Silvestar Balić. Zbirka, uz materijalnu potporu Temelje-

noga koordinacijskog fonda «Sándor Wekerle», Zajednice podravskih Hrvata, martinačke Hrvatske i Mjesne samouprave te Hrvatske samouprave Šomođske županije, izdana je u Pečuhu 2011. g.

Predstavljajući zbirku pjesama *Iz pozadine*, urednik Silvestar Balić je kazao: „Građa koja je poslužila za ovu zbirku nalazi se na stranicama *Narodnog kalendara* i *Narodnih novina*. Htjeli smo objaviti pjesme koje do sada nisu objavljene ni u jednoj Gujaševoj zbirci, a to su *Povratak u Podravinu* koja je objavljena 1977. i dvojezična zbirka *Iverje/Forácsok* iz 1991. godine. Nakon što je građa sakupljena, bili smo iznenađeni činjenicom da 60% sakupljenih pjesama nije objelodanjeno u dosadašnjim zbirkama. Pregledali smo razdoblje od 1967. (jer smo u toj godini našli prvu pjesmu) i sve brojeve i godišta *Narodnog kalendara* i *Narodnih novina* do 1980. godine. S pravom se može postaviti pitanje: ako 60% sadržaja ove knjige čine do sada neukoričene

Josip Gujaš Đuretina (Martinci/Felsőszenmárton, 23. prosinca 1936. – Budimpešta/Budapest, 1. svibnja 1976), književnik i povjesničar. Osnovnu je školu završio u Martincima, maturirao 1955. u Gimnaziji „Nikola Zrinski” u Sighetu. Studije je započeo na Višoj pedagoškoj školi u Segedinu i Pečuhu, odakle prelazi na Filozofski fakultet Sveučilišta „Eötvös Loránd” u Budimpešti gdje 1961. diplomira iz povijesti i „hrvatskosrpskog jezika i jugoslavenske književnosti”. Na istom je fakultetu 1965. godine doktorirao s temom *Politika nasilne mađarizacije u Europi i Mađarskoj (Pomađarivanje u županijama Somogy i Zala [Međimurje])* i „nacionalna obrana Mađara u Slavoniji” za vrijeme dualizma.

Od 1961. do 1967. radi kao profesor u budimpeštanskoj Hrvatskosrpskoj gimnaziji. Zbog narušenog zdravstvenog stanja 1970. odlazi u invalidsku mirovinu. Preminuo je nakon duge i teške bolesti, sahranjen je u svom rodnom selu.

U književnosti se javio s pjesmama sredinom šezdesetih godina XX. stoljeća na stranicama *Narodnih novina* i *Narodnog kalendara*. Posthumno mu je objelodanjena zbirka izabranih pjesama *Povratak u Podravinu*, Budimpešta, 1977. i dvojezična zbirka pjesama *Iverje/Forácsok*, Pečuh, 1991. Pjesme je preveo Đuso Šimara Pužarov.

Pjesme su mu uvrštene u nekoliko antologija hrvatskoga pjesništva.

pjesme, što je s onim ostalim dijelom u zbirci *Iz pozadine*? Te su pjesme ili varijante ili su već objavljene u nekom od spomenutih Gujaševih knjiga. Zašto su ipak uvrštene i u ovu knjigu? Svatko tko je čitao i tko poznaje poeziju Josipa Gujaša Đuretina, zna kako je on često pisao u ciklusima. Čini se kako su ciklusi za njega veoma bitni, veliki je broj svojih pjesama na stranicama *Narodnih novina* i *Narodnog kalendara* objavio upravo u ciklusima. Budući da nismo htjeli remetiti cjelinu autorovih ciklusa, u ovoj knjizi donosimo sve pjesme i onda ako se u ciklusu nalazi samo jedna koja do sada nije ugledala svjetlo dana u dosadašnjim knjigama. Smatramo važnim da ciklus ostaje u cjelini, da ostane tako kako je autor dao objaviti. U nekim ciklusima nalaze se varijante, što je u knjizi također naznačeno, a u bilješki se čitatelj upućuje na knjigu u kojoj može naći varijantu iste pjesme. Znamo da je Josip Gujaš Đuretin često prepravljao svoje pjesme, varirao tekst, naslove itd. Sljedeći primjer dobro ilustrira da obavljeni posao često nije bio nimalo jednostavan. Pjesma *Jesenski nemiri u Érdü* objavljena je 7. prosinca 1965. godine u *Narodnim novinama*, a varijanta iste pjesme objavljena je u zbirci *Povratak u Podravinu* na 155. stranici pod naslovom *Jesenski nemiri*. Mogli bismo reći da se tu radi o jednostavnijem slučaju, ali ima npr. pjesama gdje je naslov potpuno drugačiji. To je težak dio posla kada treba pogledati svaku pjesmu ima li povezanosti ili nema. Trudili smo se da u tom pogledu budemo što detaljniji i informativniji. Ako se vratimo problemima oko ciklu-

Zbirku pjesama Josipa Gujaša Đuretina „*Iz pozadine*” predstavili su Silvestar Balić, urednik, Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, i sveučilišni profesor Ernest Barić

sa i pojedinih pjesama, možemo navesti sljedeći primjer: pjesma *Na polasku* objavljena je 29. lipnja 1967. godine u *Narodnim novinama*, u ciklusu s još dvije pjesme. Pod istim naslovom u zbirci *Povratak u Podravinu* objavljena je samo jedna pjesma. Mi smo u našu zbirku uvrstili cijeli ciklus, dakle ne samo pjesme koje do sada nisu objavljene u knjizi nego i one koje su već ukoričene. Htjeli

Spomen-ploča pjesniku Josipu Gujašu Đuretinu u sigetskoj Gimnaziji „Miklós Zrínyi”

smo biti dakle i dosljedni i htjeli smo, zapravo, pratiti autorove namjere. Informacije o varijantama, o tomu je li pjesma već objavljena u cijelosti ili ne, donosimo u bilješkama, a osim toga u bilješkama se mogu naći i autorove opaske, npr. o godini, uvjetima ili mjestu nastanka teksta. Đuretin je znao napisati neku opasku ispod pjesme ili, možda ovisno o uredniku danog broja *Narodnih novina*, iznad pjesme, ponekad pokraj naslova o tome da je pjesma nastala primjerice 1968, ili „posle bolnice“ ili „rane pesme“. To su autorove bilješke koje mogu biti također važne.

Sve su pjesme porredane kronološki. Nismo kao u zbirci *Povratak u Podravinu* pravili nekakve tematske krugove, nego smo sve pjesme objavili kronološki od početka do kraja. Ako je riječ o pjesmi iz *Narodnih novina*, naveli smo ispod pjesme na desnoj strani *Narodne novine* i datum objave određenoga broja. Ako se radi o pjesmi iz *Narodnog kalendara*, naveli smo to u bilješkama. Naravno, ne datum, nego godinu i broj stranice. Odlučili smo da ćemo sve pjesme prepisati tako kako su objavljene u *Narodnim novinama*, odnosno u *Narodnom kalendaru*, ispravljene su samo očite tiskarske pogreške. Kažimo nešto i o sadržaju. Kod svake se nove knjige može postaviti pitanje je li to isti onaj autor, je li to isti onaj Josip Gujaš Đuretin kojeg smo do sada upoznali. Želimo li izvršiti neku usporedbu u tom smi-

Moja jesen u Martincima

Tamo

na orahovom panju u našoj bašti
slušao sam kako bije srce moga sela.
Bio sam načistu s tim da sam iz ovoga
kraja...
Jesen je šuškala u polju
po kukuruzištima.

Pesma razvedravanja

I

Napolje gledam kroz prozor
cypim snagu za hod
ove moje celine
i u mislima već sam na cesti

II

Pred sebe bacam pogled
da promerim svaki korak
što me čeka
na mojoj mučnoj stazi

III

Vidom prožimam
nebeske prostore
i pijem zvezde
žudnjom začaranog bića
i razvedrivši se
pitam: primaju li me mesec i beli dan
ovakvog kakav jesam sada
i hoću li ja
do podnožja
onih dalekih planina
i hoću li ja na izlet
u one hladovite šume
dalekih prostora
(*Narodne novine*, 19. 12. 1974.)

U velegradu zapažam samoga sebe

Prolazeći ulicama
u velegradu
kao da slušam valcer
i više puta tako biva
Predrage melodije se toče u uši
valcer za valcerom
i onda
dok prolazim ulicama
probudim se, trgnem se
jer su ti valceri samo moji
probuđeni snovi

(*Narodne novine*,
04. 05. 1972.)

slu, mislim kako će nam bolje poslužiti zbirka *Povratak u Podravinu od Iverja*, ona je naime pokušaj otvaranja prema mađarskoj publici, možda i nisu prevedene sve najznačajnije pjesme pa nije toliko pogodna za proučavanje takve vrste. U zbirci *Iz pozadine* prisutne su, ako gledamo Đuretinovo djelo preko nekakvih tematskih krugova, sve njegove iskonske teme: zavičaj, odnos sela i grada, grad itd. Mislim i time zaključujem kako se to vidi i iz naslova *Iz pozadine*. Naslov zbirke *Povratak u Podravinu* naglasak stavlja na zavičajnost i na regionalizam. Mislim kako bit Đuretinova pjesništva nije tema, nego autorov pristup, pozicija, položaj, iz kojega promatra svijet oko sebe. Jer možemo pisati i o zavičaju i o gradu, ali mislim da Đuretin uvijek piše „iz pozadine“. Jer je svjestan koliko je čovjek pa i cjelokupno čovječanstvo nemoćno kada se radi o najbitnijim egzistencijalnim pitanjima, pa on, zapravo, piše iz te pozicije. Iz pozadine.

Svoje hrvatstvo nije zanijekao

Govoreći o Josipu Gujašu Đuretinu, kojeg je osobno poznao, Ernest Barić je kazao: „I Gujaš je Martinčan, i ja sam Martinčan. Da je živ, imao bi 75 godina, bio bi devet godina stariji od mene. Znamo koliko u gimnaziji jedna godina znači. Moj otac je bio krčmar, tamo se svatko okupio na dvoru, tako da sam ja Gujaša kao dijete vidio. On je bio privlačna pojava, držao je do sebe i svoga izgleda. I sam u jednoj pjesmi kaže kako je studentski status bio nešto važno, kaže biti Đuretin, to nešto znači. Dakle drugim riječima, u genima nam je da budemo dostojni svojih. Dakle on je devet godina bio stariji od mene, ja sam znao tko je on, ali nisam znao da i on zna tko sam ja. Naš prvi susret bio je kada je on počeo raditi na Srpskohrvatskoj gimnaziji u Budimpešti, kamo sam ja stigao kao učenik u 1. razred. Vidim kod profesora piše Josip Gujaš. Jozo Đuretin me ovako diskretno gospodski jednom pozvao po stranu, kaže: Slušaj, nemoj zaboravit da smo mi Martinčani.“

Kakav je Đuretin bio čovjek? Bio je korektan, gospodin čovjek, međutim ta njegova bolest, ona se provlačila i na neki način odražavala i na njegov odnos prema ljudima. Nije imao dlake na jeziku. I zbog toga on je doista dolazio u sukob, i nije se svugdje, posebice ne u školi, uklapao u proklamirane oblike ponašanja. On je uvijek vodio računa o Martinčanima posebno, vrlo korektno, prijatno i ljudski simpatično, odmah dodajem, uvijek kritički. On je bio doista znanstvenik. Sjećam se iz književnosti, donosio je knjige, govorio pogledajte ovo, pogledajte ono, ovaj je ovo rekao, onaj je ono, on nije prežvakavao ono što je bilo u udžbeniku, toga se pridržavao, ali je uvijek dodao svoje, to je bio Josip Gujaš Đuretin. Želio je pokazati kako Martinčani nisu „seljani“, trudio se. Svoje hrvatstvo nije zanijekao. Kao Hrvat znao je lupiti šakom o stol. Držao je do toga da bude

cijenjen na temelju svoga znanja. Mogu potpisati, bio je korektan, pošten, otvoren i drugo, zadnjih godina kad je bio bolestan i, kao svaki bolesnik, nestrpljiv, netolerantan. Ja sam po svršetku studija 1968. dvije godine radio u gimnaziji kao odgajatelj na Rózsák tere. Jednom se pojavio Jozo Gujaš Đuretin, već je napustio gimnaziju, ja sam tamo imao jednu posteljku, jedan krevetić, kaže: Ne bih ja tu mogo biti? Bio je teško bolestan, izgubljen.

Bio je bolestan čovjek, svjestan kako mu nema spasa, ali ja mislim, tako tumačim, oni koji su mu bili najbliže, te je obilazio, pokušavao još nešto. Zadnji njegovi dani bili su žalosni i tragični. Đuretin je bio pronicljiv intelektualac, koji je znao što nam je činiti. Tvrdim, da je živio samo šezdeset godina, kako bi nas još više zadužio. Nije imao komplekse, nije bio konformist, nije htio biti takav kako bi htjeli drugi da bude.

Gujaševa usamljenost

Stjepan Blažetin na samome kraju je kazao: „Kada sagledavamo život i djelatnost Josipa

Gujaša Đuretina, onda možemo reći kako je to, zapravo, arhetipska priča takoreći za sve hrvatske književnike u Mađarskoj. Skoro su svi oni odreda potekli sa sela, otišli na škole u gradove, najčešće u Budimpeštu, stigli u velegrad, stekli obrazovanje, netko više, netko manje, netko se bolje snašao, netko ne, stalno noseći u sebi taj, možda ga nije dobro nazvati teret, tu pozadinu. Nije slučajno ova zbirka naslovljena *Iz pozadine*. Kad pogledamo životopise naših autora, osim nekolicine svi su ili pedagozi ili svećenici. Po zanimanju to je vrlo slično, i jedni i drugi bave se ljudima, i jedni i drugi odgajaju ljude, u svim mogućim smislovima, malo na drugačijim područjima. Sagledavajući rečeno, mislim kako se Gujaš u mnogo čemu uklapa u ovu sliku. Ali po nečemu se odvaja. To je njegova usamljenost. Usamljenost čovjeka koji vidi tri puta dalje od ostalih. Mogli bismo, kad bismo htjeli biti malo pretenciozni, reći: to je usamljenost genijalaca, usamljenost tipa jednoga Krležu u okviru hrvatske književnosti. U tom smislu Gujaš se osjeća i kao autsajder, čovjek koji puno razmišlja, ima brojne ideje, međutim svjestan je i toga da ga okolina ne shvaća.

*Recital u čast Josipu Gujašu Đuretinu
uza sudjelovanje učenika martinačke
osnovne škole*

*Izložba učeničkih radova i ilustracija
nadahnutih pjesmom „Podravina“
od Josipa Gujaša Đuretina*

I to je njegova tragedija. Naravno, uz to ide i bolest i sve egzistencijalne prilike. Pročitati ću njegove riječi, neka one bude poruka svima nama: „Trebalo da naši pesnici, pisci i umetnici kao i drugi kulturni radnici svestrano reagiraju na sve ono što se kod nas i u svetu događa. Da na sve budemo podučeni od sebe i od naših stručnjaka. I da budemo vođeni od onih koji zastupaju politiku naše partije u našoj sredini. Ne radi se tu o partiji, nego o našoj strani, dakle tko će nas, mislim da je to vrlo važno. Da imamo svoje ljude, da vjerujemo svojim ljudima i da ti ljudi nas vode u neku ljepšu budućnost.“

Branka Pavić Blažetin